

Alte Drucke

**MATHURINI CORDERII || COLLOQVI=||ORVM
SCHOLASTI=||CORVM LIBRI IIII. CVM AR=||gumentis, &
restitutione eorum, quæ in pon-||tificia editione vel ...**

Cordier, Mathurin

Magdeburgi, 1583

VD16 ZV 31079

COLLOQVIORVM SCHOLASTICORum liber secundus.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149888

epistolam: ego interea studebo. M. Ego *scribam, scribam*
quoq; mox idem faciam.

COLLOQ. II.

Medardus Hermannum percunctatur de rebus
ad illum pertinentibus.

MEDARDVS. HERMANNVS.

QVO in statu sunt res vestrae Leidenenses?
non in statu, sed in itinere

H. Nescio, iam pridem nihil audimus.

M. Nihilne scripsit frater tuus? H. Post men-
ses duos nihil literarum misit, quod vidērit
pater. M. Forasne ægrotat. He. Minime

verò. nam tabellarij sæpe nobis salutem nun-
tiant verbis eius. M. Libenter audio illum

rectè valere, valde eum diligo: quia fuit mi-
hi suavisissimus condiscipulus. H. Ille (vt o-

pinor) te vicissim diligit. M. Id verò mihi
non est dubium. Sed nos hora vocat: eamus

in auditorium. H. Maturemus: iam recita-
tur catalogus.

COLLOQ. III.

Publica observatoris admonitio ad condiscipulos
in aula communi scholæ uniuerse. Admonitionis summa
ne pueri tempore abutantur. Extemporalis responsio
cuiusdam primæ classis.

OBSERVATOR. BARNABAS.

F 4

Desinite

Desinite, o pueri, garrere absente magistro
Verba, quibus sumus leditur ille pater.

De studijs potius tractate et rebus honestis :

Discite colloqui verba latina loqui :

Discite et inter vos reddenda revolvete sepe :

Doctor enim pueris semper adesse nequit.

Discite sectari vestigia certa bonorum.

Otia vos fallant blanda, caute, precor.

En ego praepono, vos ne delectet abuti

Tempore, ne scilicet verbera dura premant.

Eccē iterum vobis morum pratico magister :

Si quis erit casus, ne mihi det vitio.

B. Desine plura loqui : nemo parere recusat.

Est monitor nobis optimus ille pater :

Miusq. Patris Natus, cui nomen Iesus :

Et qui nos renovans spiritus intus alit.

C. Quem mihi sperassem tam respondere paratum ?

Quis puer angelicos mittit ab ore sonos ?

O quam te memorem, nostrae doctissime classis.

Nam tibi divinum carmen ab ore fluit.

Non sum tam felix, ut fundam ex tempore versus :

Sed modo quae dixi, praemeditatus eram.

R. Si meditatus eras, qui nunc tam fundis aperte

Castalios latices ? quis furor iste novus ?

O. Nam tua me tantis moverunt carmina flammis,

Ut mihi nunc videar posse movere terras.

B. Sed cur immeritum tantis me laudibus effers ?

Est tribuenda tui gloria summa Deo.

Atq; utinam eloquium nobis spatiumq; daretur.

Et nostra in laudes solueret ora suas.
Sed quia tempus adest, ut voce & mente preceamur.

Idque iubet doctor: desine plura loqui.

COLLOQ. IIII.

Observator de minutis rebus interrogans, tentat deprehendere puerum quendam in mendacio.

OBSERVATOR. PVER.

Vid agis? P. Scribo. O. Quid scribis?

P. Sententias. O. Quas? P. Ex nouo Testamento. Ob. Bene facis. unde habuisti?

P. Hypodidasalus dictauit nobis. O. Quando? P. Heri.

O. Quota hora? P. Meridie. O.

Vbi? P. In aula. Ob. Qui aderant? P. Omnes

domestici, præter primos & secundos. O. Vbi

erant illi? P. In aula communi. O. Quid

agebant? P. Disputabant. O. Vale, & per-

ge scribere.

COLLOQ. V.

Hic nihil inuenit observator quod notet.

OBSERVATOR. PVERI ^{in senectute} studentes.

Quid vos hic agitis, pueri, mihi videtur
si garrere, & nugari agere.

Quidam puer. Longè falleris; nam repetimus vnà. O.

Qua de re? P. De verbis anomalis, id quod

F S

redde-

90 COLLOQ. SCHOLAST.

reddendum est hora tertia. O. Bene facitis.

P. Vis audire nostrum colloquium? Immo

pergite: maius opus moueo: volo tendere

laqueos picis & graculis. P. In area multos

ad Solem inuenies. O. Retibus est illic pra-

da parata melle.

COLLOQ. VI.

Pueros in otio deprehensos non deterret obseruator: sed eos humaniter admonet. Exemplum obseruatoribus imitandum, in causis leuioribus, praesertim cum pueri non sunt cotumaces.

OBSERVATOR. PVERI GAR-
RIENTES.

Tat. ecce, nunc capti estis: non fate-

mini. Quidam puer. Certè fatemur ingenue, sed non dicebamus mala verba.

mi Nicolae, ne velis notare nos.

O. Quid garriebatis? audiui nescio quid de

ientaculo. P. Illud est, loquebantur de ien-

taculo matutino: quia famulus non dederat

nobis in tempore. O. Puto id fuisse: nec cer-

tè est valde magnum malum: nisi quòd sunt

otiosa verba. P. Sed Latinè loquebamur.

O. Audiui, sed non erat fabulandi locus.

Nam (ut scitis) hoc buxillum temporis à

merenda debet vobis esse valde pretiosum,

quum

LIBER SECVNDVS.

91

quum sit dicatum studio : scilicet , vt se diligenter quisq; præparet ad reddenda magistris ea, quæ præceperint : nonne verum dico ? P. Certum verè dicis : nos debuissimus legere simul de Cicerone, quæ mox oportebit reddere : sed ignosce , precor , suauiissime Nicolae. ^{in hoc} pollicemur prudentiores , & officium nostrum diligenter faciemus . O. Si sic feceritis , præceptor vos amat magis , quàm oculos suos . Nonne videtis , quemadmodum diligit bonos pueros , et studiosos ? nec amat solum , sed etiam laudat , & premiis afficit . P. ita scimus , & quotidie experimur . O. Ergo mementote : et promissa facite . P. Tacebis igitur hanc culpam ? O. Tacebo , sed ea lege , vt caueatis recidere . P. Cauebimus , Christo fauente .

COLLOQ. VII.

Nomenclator officium diligenter facit in requisitis absentibus .

NOMENCLATOR. PVER.

VBI est frater tuus ? P. Modò iuit domum . N. Quid eò , P. Petrum nobis obsonium . N. Quid nunc vobis opus est obsonio ? P. In merendam . N. Annon habetis

92 COLLOQ. SCHOLAST.

tis in arca vestra? P. Non. N. Quid ita non?
 P. Quia mater non solet nobis dare opsoni-
 um, nisi in præsens tempus. N. Nempe quia
 nouit vos esse gulosos. P. Quomodo gulosi
 sumus? N. Quia fortasse vno conuictu de-
 uoratis, quod in tres datum fuerit. P. Tace,
 ego dicam fratri, te nos gulosos vocare. N.
 Tace, ego dicam præceptori, fratrem tuum
 nihil aliud quàm discurrere. P. Atqui pro-
 dire non solet, nisi cum bona venia præce-
 ptoris. N. Atqui præceptorem fallit. P. Quo-
 modo fallit eum? N. Non enim mens est
 præceptoris, vt ter quotidie prodeat. P. Sine
 illum venire: videbis, quid tibi respondeat. N.
 Imo ille viderit, quid præceptori respondeat.

COLLOQ. VIII.

*Pecunia cum adfertur, nuncium adfertur, vulgi o-
 pintone, iucundissimum. Reprehensio libera inter famili-
 ares. Euangelium, id est gratia Dei à Christo nunciata.*

PAVLVS. LAMBERTVS.

Pater tuus venitne Lubeca? L. Iam ve-
 nit heri ante meridiem. P. Nihil ne lite-
 rarum tibi attulit? L. Nihil. P. Quid igitur
 nuntiavit? L. Prospera omnia. Pa. De patre
 quid narras potissimum? L. Ait illum, Dei
 beneficio

beneficio, iam planè feбри carere, & paulatim conualefcere. P. Gaudeo fanè, Deumq; precor, vt pristinam valetudinem breui recuperet: sed cur ille (vt solet) nihil ad te scripsit? L. Negat frater eum potuisse scribere. P.

Quamobrem? L. ^{non enim} Quia nondum latis erat

confirmatus. P. Nihil mirum, ^{enim} quàm tamliu tam grauitè agrotauerit, sed ille nihil ad te misit?? L. Imo pecuniam. P. Euge, nullus est iucundior nuncius. L. Ita aiunt. P. Tu verò sic respondes, quasi tabulam audias. L.

^{ab his qui non sunt} Quin peius audio. P. Quidnam? L. Merum mendacium. P. Egòne mentitus sum? L. Non dico te esse mentitum, sed falsum dixisti. P. Ego

quid dicas non intelligo. L. Dabo operam, vt intelligas. P. Obsecro te. L. Si nullus est iucundior nuncius, quàm de allata nobis pecunia, quid ergo est Euangelium Christi?

quis est iucundior nuncius, quàm de gratia Dei, quam Christus attulit nobis per Euangelium? P. Fateor nihil esse iucundius Euangelio, ijs duntaxat qui credunt ei, & ex animo amplectuntur. L. Equidem sic intelligo. P. At ego loquor de humanis & terrenis rebus: tu vero statim ad cœlum ascendisti. L. Ita solent

lent

94 OLLOQ. SCHOLAST.

lent boni concionatores. P. Non putabam, te esse theologum tam acutum. L. Nihil dixi, nisi quod est tritum, & in medio positum. P. Utinam illud adeò vulgare & protritum foret, ut omnes in Christum crederent. L. Nunquam credent omnes. P. Quid prohibet? L. Quia multi sunt vocati, pauci verò electi; sicut Christus ipse testatur. P. Sed ne te diutius teneam, potesne facere, ut fratrem tuum paucis conueniam? L. Vix possum. P. Quid ita? L. Nam habet à patre nostro mandata plurima, in quibus curandis totus est occupatus. P. Nonne cœnabit domi apud vos? L. Cœnabit, opinor. P. Ibo igitur sub horam cœnæ. L. Veni precor: & eadem opera nobiscum cœnabis. P. Non recuso. L. Interim vale: sed fac memineris adesse temporis. P. Quota hora? L. Ante sextam. P. Hora est mihi commodissima.

COLLOQ. IX.

Quidam ex profeclis dissimulanter recusat puero chartam in libellum compingere: sed oblata occasione de minutis rebus cum illo fabulatur, ut eum sic in Latina lingua exerceat. Eadem opera, ut puer Charitatis exemplum discat, compingit ei libellum chartaceum. Postremo,

stremo, illum paucis & breuibus præceptis instruit.
Exemplum dissimulationis in bonum.

VICTORINVS. ADRIANVS.

R Ogo te Adriane, compinge mihi hanc
chartam. A. Quid me rogas? non est
ars mea. V. Argui alius compingere non re-
cusas. A. Quot habes ichedas? V. Octo: sed
iam sunt complicatæ: tantum restat insuere
membranæ. A. Quid dabis, si tibi compe-
gero? V. Nihil habeo, quod possim dare.
nam pecunia nulla mihi est. A. Ergo quæ-
res tibi alium opificem. non enim gratis faciam.
V. Mi Adriane, tu es tam bonus: denega-
bis mihi rem tantillam? A. Scintu quid ha-
bet prouerbiū? V. Quod prouerbiū di-
cis? A. Manus manum fricat. V. Quid hoc
sibi vult? A. Da aliquid, si quid velis accipe-
re. V. Si quid haberem, certè darem liben-
ter. A. Cedo merendam tuam. V. Meren-
dam? ah memiserum, quid ederem? Mallè
dare pileū, si auderem. A. Merenda tua, par-
ua res est. V. Sed vehementer eluriso. A. Quid
causæ est? V. Quia nihil prandi, nisi frustum
panis. & tres aut quatuor iuglandes. A.
Eho, quid causæ fuit? V. Quia mater domo
aberat.

verum est aberat, A. Quis ergo tibi dedit merendam?
 V. Ipsa. A. Atqui dicebas eam abfuisse. V.
 Verum est, aberat enim tempore prandij: nec
 redijt, nisi paulo ante merendam. A. Nihilne
 edisti domi antequam in ludum venires? V.
 Nihil. A. Cur non? V. Quia timebam non
 adesse in tempore. A. Tintinnabuli sonitus te
 satis admonere debet. V. Sed raro audimus e
 nostris adibus. A. Quid ita? V. Quia longe
 nimis ab hac schola distant. A. Suntne vera
 ista omnia, quæ mihi narras? V. Vera pro-
 fectò, Adriane. A. Age, da mihi tuam char-
 tam, ego tibi conpingam elegante libellum:
 tu interim ede merendam tuam. V. Ego pe-
 tam à matre ^{ante}terante, quemdabo tibi. A. Caue
 petas, nihil volo: quin potius darem tibi, si
 egeres. V. Ago tibi gratias. A. Nonne puta-
 bas me ferio petere abs te merendam? V. Pro-
 fectò sic putabam. A. Atqui dicebam ioco. V.
 Quamobrem? A. Ut paulisper audirem te la-
 tine fabulari. Nam quòd benè discas, gaudeo.
 Quanti emisisti chartam hanc? V. Dedi pro
 codice alitem cum semille. A. non emisit ma-
 le, bona est: sed non recte complicasti. Habes
 membranā? V. Ecce tibi. A. Bene res habet:
 ego citius

ego citius confecero, quem tu merendam
 perederis. V. Habebo tibi maximam grati-
 am, mi Adriane. A. Honestè loqueris: sed
 memento fili, vt semper viuas in timore Do-
 mini, diligenter obedias matri, sis frequens
 in scola, diligens in studio: ne verberis cum
 prauis ac dissolutis. deniq; quibus poteris
 benefacito, quomodo vides me fecisse tibi.
 intellexisti. V. Optimè. A. Fac igitur, vt sæpe
 recorderis. V. Faciam, Deo volente. A. E-
 do nunc otiosè.

COLLOQ. X.

De carniū differentia, & beneficiorum diui-
 norum agnitione. Mendacium vitandum est. Christus
 veritas. . Christiani sunt Dei filij, & Christi fratres
 charitas in pauperes.

DAVID. MATERNVS.

QVID tibi dedit mater in merendam?
 M. Vide. D. Caro est: sed quænam? M.
 Bubula. D. Vtrū recens, an falsa? M. Est bu-
 bula salita. D. Vtrum pinguis, an macra?
 M. Ehò inepte, non vides macram esse? D.
 Annon malles esse vitulinam aut verueci-
 nam? M. Vtraq; bona est: sed in omni ge-
 nere sapit mihi hœdina, præsertim assa. D.

G

Hem

98 COLLOQ. SCHOLAST.

Hem delicatule. iamne palatum tam do-
ctum habes? M. Dico, vt sentio non enim est
mentiendum. D. Absint á nobis men-
dacia. Sumus enim filij Dei, & Christi fratres,
qui est ipsa veritas, vt ipse de se loquens
testatur. M. Sed ad rem. Si illa quoq; vescor
libenter, modico tunc asperis & bene cocta.

D. O mirificam Dei gratiam, qui dat nobis
tot opulentiæ genera & tam bona. M.

Quot putas esse, in hac vrbe pauperes, qui
solo pane hordeaceo victitant, neq; tamen ad
saturitatem? D. Non dubito multos esse, in

tanta præsertim annonæ caritate. M. Itaque
nos in tanta bonarum rerum copia, quan-
tas Deo gratias agere debemus? quas laudes
illi dicere? D. Eius igitur beneficia magni-
ficè ubiq; prædicemus: atque interim prece-
mur, vt pauperum suorum misereatur in-
opia. M. vtinam ipse corda nostra suo spiritu
ad eam rem penitus afficiat. D. Ita precor.

COLLOQ. XI.

Oblata occasione quidam præcæsus sermonem ad
parvuli captum, docendi gratia ac commodat. Ex-
emplum est, quod nulla bene agendi occasio præsertim in
docendo, sit prætermittenda.

ARNOLD

ARNOLDVS. BLASIVS.

QUID rides? B. Nescio. A. Nescis magnum signum stultitiæ. B. Me igitur stultum vocas? A. Minimè vero: sed dico tibi, argumentum esse stultitiæ, quum quis ridet, & ridendi causam nescit. B. Quid est stultitiæ? A. Si diligenter euoluas Catonem tuum, istud, quod quæris, inuenies. B. Nunc non habeo mecum Catonem, & volo aliam rem agere. A. Quod habes negotium? B. Habeo ediscere aliquid de Rudimentis. A. Et interim quæris fabulari, ineptule. B. Dic mihi (quæso) de stultitiæ in Catone. A. Stultitiæ simulare loco prudentia summa est. annon hæc didicisti? B. Immò sed non recordabar. A. Quum domi eris, inspicere librum tuum. B. O quantas gratias ago tibi: ego proponam alicui istam quæstionem, qui non poterit mihi respondere: & sic erit victus. A. Tace puer, tace, & stude, ne vapules. B. Non multum curo: ego ferè teneo prælectionem. A. Nisi taceas, dicam obseruatori, qui te statim notabit. B. Mane, mane, nihil dicam amplius. A. Sed memento id quod dixi tibi. B. Quid est? A. Ne ride-

G 2 as vnquam

as vnquam sine causa. B. Sed ridere non est malum. A. Non dico istud. B. Quid igitur? A. Stultum est sine causa ridere. B. Nunc intelligo. A. Recordare saepe.

COLLOQ. XII.

Nuncius letus de Euangelio.

CLEMENS. MELCHISEDEC.

ECquid habes noui? M. Accipe literas à fratre, qui Londini habitat. C. Quando accepisti? M. Heri sub noctem. C. Quis attulit? M. Veredarius. C. Quid nam intellexisti ex istis literis? M.

Omnia bene illic habere quod ad Euangelium pertinet. C.

Verane prædicas? M. Expecta: literas ipsas ostendam tibi a prandio. C.

Est profecto, quod nostris fratribus gratulemur. M. Scilicet, quodq; Deo nostro gratias maximas

agamus. C. Id quidem præstare debemus omni tempore: sed nunc maxime, quum

audimus ea, quæ ad gloriam eius præcipue pertinent. M. Vtinam hoc semper habeamus

in memoria. C. Communicabis igitur mecum tuas literas? M. Vt promisi. C. Ergo

post prandium. M. Etiam dubitas? C. Interea vale. Vale, & salue Clemens.

COL

COLLOQ. XIII.

Interrogatiuncula de professione ad locum, & reditu ex loco.

ISRAEL. MATTHÆVS.

ESTne domi frater tuus? M. Cur istud
 rogas? I. Pater meus volebat eum con-
 uenire. M. Non est in hac vrbe. I. Vbi igitur?
 M. Peregre profectus est. I. Quando?
 M. Nudiustertius. I. Quoniam iuit? M. Lu-
 tetiam. I. Quauiter facturus est? M. Argen-
 tina. I. Vtrum pedes, an eques iuit? M. I-
 uit in equo. I. Quando est rediturus? M.
 Nescio. I. Sed quem terminum constituit il-
 lipater? M. Iussit, vt hic adesset ad vicesi-
 mum huius mensis diem. I. Ducat illum De-
 us, ac reducat. M. Ita præcor.

COLLOQ. XIII.

Quidam profecturus ad vindemiam, promittit amico se curaturum vt rurs accersatur. Exemplum pueri-
 lis amicitie.

DESIDERIVS. BENEDICTVS.

Quando profecturus es domum? B. Cras,
 Deo iuuante. D. Quis iussit? B. Pater.
 D. Quando autem iussit? B. Ad me scripsit
 superiore hebdomade. D. Quo die literas

G 3 acce-

102 COLLOQ. SCHOLAST.

accepisti? B. Die Veneris. D. Quid continebant praterea literæ? B. Omnes rectè valere, proximis diebus, initium fore vindemiæ. D. O fortunatum, qui vindemiatum properas. B. vis dicam patri meo, vt te accersat? D. Quam gratum mihi faceres. sed vereor, vti nolit. B. Imo gaudebit, cum propter nostram coniunctionem, tum verò quia & Latine colloquendo nos exercebimus, & de studijs vna interdum conferemus. D. Oh, gaudio totus exilio. Amabo te, id cura mihi animule. B. Senties: interim Deum precemur, vt dicta, facta & consilia nostra veritas in gloriam tui nominis. D. Benè mones: & certe ita expedit facere.

COLLOQ. XV.

Aurelius à Lamberto eunte domum petit sibi vnas adferri. Exemplum desiderij puerilius.

AVRELIUS. LAMBERTVS.

ISTE parumper gradum, Lamberte: quò properas? L. Recta domum. & Quid eò? L. Mater vult me paucis conuenire. A. Nescis quamobrem? L. Nescio, nisi torré, vt vestimenta hyberna mihi facienda curet. A. Istud est verisimile: iam enim inlat hyems.

L. Iam

L. Iam viles sunt gelicidia & glacies etiam al-
cubi. A. His diebus vidi in foro montanos
quosdam, qui dicebant magnam vim niui-
um decidisse superiori hebdomade, quum hic
interea lentas pluuias tantum videremus. L.
Ego quoque id ipsum audiui domi nostra ex
rusticis, qui triticum nobis aduexerant. Sed
cogon abruptere sermonem, ne mihi ira-
scatur mater. A. Sed heus tu, mi Lamberte,
adfer mihi domo aliquot vvas, nam ampli-
fima fuit vobis vindemia. L. Adferam (vt
spero) vtrique nostrum affatim, nisi si quid
forte mater irata est mihi. A. Istud aueriat.
Deus.

COLLOQ. XVI.

Philippus & Bartholomæus euntes ad tonsorem
colloquuntur. Nemo gaudet se adiri intempestuè.

PHILIPPVS. BARTHOLOMÆVS.

Q. Nam is tam celeriter? B. Ad tonso-
rem. P. Ego quoque vnà tecum. B. Ro-
gasti veniam? P. Non rogaui, sed tantisper
expecta me, dum eo rogatum. B. Festina
igitur. P. Mox rediero. R. dii: eamus nunc
iam. B. Quo vultu te præceptor excepit? P.
Hilari sanè. B. Eodem me quoque acceperat.

G 4 P. Non

104 COLLOQ. SCHOLAST.

Et Anglorum in hoc
qui Anglorum in hoc
in igitur in hoc
 P. Non solet irasci nobis, nisi illum adeamus
 intempestive. B. Quotulquisq; id non agre
 fert? P. Etiam nos, qui pueri sumus, sapius
 irascimur condiscipulis, quum studia nostra,
 quantulacumq; sunt, interpellant. Sed iam
 desinamus, optime tonsorem ante officinam
 video. B. Euge, nulli sunt igitur expectan-
 tes: ita fiet, ut minus diu moremur.

COLLOQ. XVII.

Albinus in portum iturus comitem habet Brandanum, cum quo de versificatione et rebus ad navigia pertinentibus confabulatur.

ALBINVS. BRANDANVS.

no in hoc
Quò nunc solus abis? B. Semper à ver-
 sibus aliquid auspicaris. A. facile est
 carmen incipere, deducere non item. Sed
 dic, quò nunc is? B. Rectà in portum. A.
 Quid in portu habes negotij? B. Viso, ecquid
 imenti mihi aduectum sit. A. Vis metibi
 comitem? B. Immodò etiam ducem, si tibi ira
 videtur. A. Nunquam dux esse didici: sed
 saepe egi comitem. B. Nihil ad rem pertinet
 pluribus verbis hìc fabulari: eamus vnà. A.
 Eamus sanè: confabulari licebit amplius
 ambulando in ripa Moeni, si navis nondum
 appulsa

appulsa sit. B. Quid, si iam sic appulsa? ta-
men deambulare satis diu poterimus, dum
exoneratur. *Collyrium*

COLLOQ. XVIII.

De quodam rus profecto cum patre.

NOMENCLATOR. PVER.

Vbi est Petrus? Iuit foras. N. Quod? P. *quod iuit*
Abijt rus. N. Quicum? P. Cum patre. *Anastrophe*
N. Quis venerat accersitum? P. Patris famu-
lus. N. Quando est in urbem rediturus? P. *ab hoc die*
Hinc (vt dixit) ad octauum diem. N. A quo
petiuit abeundi veniam? P. Ab hypodida-
scalo. N. Cur non potius a ludimagistro? *Von ihm Antio-
re selbst*
P. Ad negotia prodierat. N. Sat habeo.

COLLOQ. XIX.

Theca scriptoria, cingulum.

RICARDVS. NEHEMIAS.

QVò ascendis? N. In cubiculum nostrum. *Super cubiculum*
R. Quid eò? N. Petitem thecam scri-
ptoriam. R. Adfer mihi cingulum eadem o-
pera. N. Vbi est? R. Super arcam meam. N.
Adferam: sed tu me hic expecta. R. Nus-
quam moueo. *Collyrium*

COLLOQ. XX.

G 5

Gerardus

Gerardus a fratre foras accessit ad Levinum enu-
eatur.

LEVINVS. GERARDVS.

HEus Gerarde. G. Quid vis? L. Accer-
seris. G. Quis me vocat? L. Frater tu-
us. G. Vbi est? L. Pro foribus te expectat.
G. Certò scis esse fratrem meum? L. Quid
mihi sciam? & vidi illum, & sum alloquutus. G.
Viso sanè, quid sis.

COLLOQ. XXI.

Sub præcepto de parentum obedientia continen-
tur omnes qui nobis præsunt. Contentiones vitandæ.

PASCHASIUS. VLRICVS.

NE cis veritum esse, ne submisisse loqua-
mur inter nos? V. Quidni scirem,
cum præceptor tam sæpe nobis inculcet ei-
us rei causas? P. Cur igitur modò faciebas
contra? V. Quia Isaias ita me cœperat allo-
qui. P. Quid tum? debuisti illum admone-
re, non imitari. V. Debui, sed tunc mihi
non venit in mentem. P. Sed interim no-
tandus es. V. Minimè verò, nisi vis esse ipso
præceptore seuerior. P. Dic mihi causam.
V. Quia præceptor verat quempiam notari,
qui iponte delictum agnouerit: modò ne
tale

cale sit factum, quod verbo Dei interdictum
 sit. P. Nonne à Deo præceptum est, vt pa-
 rentibus obediamus? V. Illud est quoddam
 Decalogi præceptum. P. Atqui (vt habemus
 in Catechismo) præceptum illud patet
 latiùs. Nam parentum nomine, præceptores
 complectitur & magistratus & denique
 omnes, quibus Deus ipse nos subiecit.
 V. Non equidem nego vera esse, quæ narra-
 ras: sed malo præceptorem consulere, quàm
 tecum disputare: alioquin maius malum
 me induceres, quod est contentions vitium
 multò magis à præceptore vitium. P. Ae-
 quum dicis: memineris igitur præceptorem
 admonere, quum rationes à nobis exiget. V.
 Ne putes me obliturum: præsertim cum mea
 res agatur.

COLLOQ. XXII.

Curiosus res novas audire semper captat.

REMBERTVS. FRIDERICVS.

VNDE venise? F. E foro. R. Quid illic
 audisti noui? F. Nihil. R. Nihilne? F.
 Nihil prorsus. R. Mirum est, te nihil audisse
 de bello, aut de cæteris rebus Gallicis. F. De
 ijs, quæ

108 COLLOQ. SCHOLAST.

ijs, quæ nihil ad me pertinent, non soleo percontari. R. Esto : sed tamen aliquid vel in transitu audiri solet, F. Ne mentiar, intellexi non nihil in transitu. R. Narra mihi, quæso. F. Nunc non est narrandi spatium. R. Cur non ? F. Est mihi alio properandum. R. Quod nam ? F. Nihil ad te. R. Quando igitur reuises nos, vt ex te istud audiamus ? F. A prandio, si licebit per ocium. R. Amabo te, fac liceat. F. Dabo operam : sed me detines diutius. Vale.

COLLOQ. XXIII.

Duo de emptione pyrorum vetita consulantur.

ALBERTVS, BARTOLDVS.

Vnde venis ? B. A foro. Quis te illuc miserat ? B. Mater. A. Quid egisti in foro ? B. Emi pyra. A. Nescis nobis vetitum esse emere fructus aliquos. B. Quis illud ignorat ? nam dictum est palam in aula. A. Qui igitur ausus es emere pyra ? B. Mater dederat mihi sextantem, vt mihi emerem in merendam. Quid mali feci, si parui matri ?

COLLOQ. XXIIII.

De reditu ex villa.

FRANCO

FRANCISCVS. DIONYSIVS.

VBI fuisti his diebus? D. Ruri. F. Quo in loco? D. In villa nostra. F. Quid agebas illic? D. Ministrabam patri. F. Quid verò ille? D. *ministrabat* vites nostras. F. *passim* Quando illinc redijsti? D. Heri tantum. F. Quid pater? D. Vnà mecum reuersus est. F. Benè factum: sed quò nunc is? D. Rectà domum. F. Quando repetes ludum literarium? D. Cras, iuuante Deo, aut summum perendie. F. Ergo interim vale. D. Et tu vale, mi-Francisce.

COLLOQ. XXV.

Officium promittitur amici absentis nomine.

FELICIANVS. CONSTANTIVS.

QVando rediturus est Blasius? C. Non certò scio, fortasse die crastino: sed cur istud rogas? F. Quia secum abstulit catalogum: & præceptor irascetur, si nemo sit, qui recitet. C. Relinque mihi istam curam: habeo catalogi exemplum. F. Recitabis igitur? C. Recitabo. F. Benè facies: & noster Blasius referet gratiam, si qua se offeret occasio.

COLLO-

110 COLLOQ. SCHOLAST.
COLLOQ. XXV.

Geruasius & faustus iocantes se exercent in usu &
Syntaxi huius nominis Domus: & obiter alia simul tra-
ctant. Sine Dei voluntate nihil fit boni.

res, facti GERVASIUS. FAVSTVS.

Quod est tibi domicilium? F. Paterna
domus. G. Vnde nunc venis? F. Domo,
G. Vbi prandisti? F. Domi. G. Vbi coenabis?
F. Domi vestrae, vt spero. G. Qui scis? F. Pa-
ter ipse tuus hodie inquit tuus. G. Vbi il-
lum vidisti? F. Domi patrum. G. Quod illic

omni in vestris
Quod erat tibi negotium? F. Pater me miserat
nuntiatum aliquid. G. Scire etiam velim,
vbi sis cubiturus. F. Domi fratris. G. Quid
habes negotij cum fratre tuo? F. Dixit so-
rori nostrae se velle conuenire me etiose. G.
In qua domo habitat? F. In quadam condu-
ctitia. G. Ehò, nullam ne habet propriam
domum? F. Habet quidem, sed eam locat
reliqua in suis non
quibuidam inquilinis. G. locat igitur do-
mum propriam, conducit alienam. F. Scilli-
cet, vt ex me audis. G. Quanti locat? F.
Octodecim thaleris, Loachimicos vocant. G.
Cur illam non potius habitat? F. Quia sita
non est in loco satis commodo, siue (vt ita
loquar)

LIBER SECVNDVS. III

loquar) mercatorio. G. Sed illam alienam
 quanti conducit? F. Longè pluris. G. Quan-
 ti igitur? F. Quinq; & viginti. G. *Quanti? multi*
Carissima est habitatio. F. Carissima: sed quid agas? Loci
 commoditas id facit. G. Agè (vt aliquando
 tandem finiamus), dic precor, scisne vbi
 cras futurus sis? Domum reuertar, vt in-
 de in scholam me conferam: siquidem per-
 miserit Dominus. G. Cur addis. Si Dominus
 permiserit. F. Quia nisi permissu Dei, ne
 domo quidem exire possemus. G. Istud audi-
 ui saepe ex præceptore. F. Cur ergo rogabas?
 G. Quia nunquam nimis dicitur, quod be-
 ne dictum fuerit, præsertim vbi de rebus
 diuinis agitur. F. Istud quoq; ex præceptore
 didicimus. G. Verum, sed vtile est talia saepe
 repetere ad memoriam exercendam. F. Vi-
 de, quo nos sensim adduxerit tua prima in-
 terrogatio: G. Tantùm volebam paucis ver-
 bis tecum iocari. F. Age, quoniam nunc sa-
 tis animum exercuimus, non vis etiam cor-
 pus exercere, valetudinis causa? G. Quid-
 ni velim? F. Eamus igitur lusum pila pal-
 maria: nam eo lusu scio te delectari. G. De-
 lector sanè, sed nunc pilam non habeo. F.
 Ecce tibi;

112 COLLOQ. SCHOLAST.

Ecce tibi: sequere me. G. Ego te sequor libens. tu me bene ducito.

COLLOQ. XXVII.

*Pecuniam creditam reposcit creditor à debitore.
Deus omnia gubernat.*

CREDITOR. DEBITOR.

non est in me
Quo ad patris reditum exspectas? **D.**
in me
Hinc ad diem octauum. **C.** Qui scis di-
titare aliquem
em? **D.** Ipse pater ad me scripsit. **C.** Aduen-
tus eius (vt spero) te ditabit. **D.** Croeso ditior
ero, si bene nummatus venerit. **C.** Tunc mihi
mutuum reddes? **D.** Non est, quòd dubites,
quin, si tibi opus erit amplius, non modo red-
dam mutuum, sed etiam referam gratiam. **C.**
Quomodo? **D.** Pecuniam mutuam vicissim
dabo. **C.** Nihil opus erit, spero. **D.** At ne scis,
quid possit accidere. **C.** Tempus est breuissi-
mum. **D.** Non eò dico, quòd tibi velim omi-
nari malum. **C.** Quidquid ominentur homi-
nes, **Deus** clauum tenet. **D.** Sed quid cessa-
tenere clauum
mus recipere nos in auditorium? **C.** Oppor-
recipere / eum
tunè admones. *in me non est in me*

COLLOQ. XXVIII.

*Patris docti diligentia in filijs domi docendis. Bene-
ficii Dei agnoscendum ab ijs qui bonos parētes habēt.*

P A M.

PAMPHILVS. MVTIVS.

Q Vando redijsti domo? M. Nūc primū
 redeo. P. Vbi est frater? M. Mansit do-
 mi. P. Cur mansit? M. Vt pranderet cum ma-
 tre. P. Tu verò, cur etiam non mansisti? M.
 Iam pranderam cum patre. P. *quis vobis mi-*
 nistrabat? M. Ancilla. P. Quid mater? vbi erat?
 M. Etiam domi, sed occupata. P. Qua in re?
 M. In recipiendo tritico, quod nobis adfectū
 fuerat. P. Quando redibis domum? M. Quum
 accersita a patre. P. Quo die istud erit? M. For-
 tasse hinc ad quatuor dies. P. Cur vos tam læ-
 pe comineatis? M. Sic volunt parentes. P.
 Quid agitis domi? M. Quod iubemur a pa-
 rentibus. P. Sed interim perit vobis studiorū
 tempus. M. Non omnino perit. P. Quid igi-
 tur? M. Quoties pater non est necessario oc-
 cupatus, omnibus horis exercet nos: mane,
 ante & post prandium, ante cœnam, à cœna
 satis diu, postremò etiam antequam cubitu-
 eamus. P. Quibus rebus vos exercet? M. Exi-
 git à nobis ea potissimum, quæ tota hebdoma-
 de in schola didicimus; themata nostra in-
 spicit, ac de ijs nos interrogat: sæpe dat no-
 bis aliquid modò Latine, modò Germanice

H

descri-

114 COLLOQ. SCHOLAS.

describendum : interdum etiam nobis proponit breuem sententiam vernaculo sermone , quam Latine vertamus : interdum contra , iubet aliquid Latinum Germanice reddere . P. Mira narras . si modò vera . M. Imò sunt longè plura , quàm quæ tibi narravi . sum enim oblitus morum ciuilitatem : de qua etiam admonere nos solet in mensa , P. Cur pater vester tantum sumit laborem in vobis docendis ? M. Vt sic intelligat : num in schola operam ludamus , & tempore abutamur . P. Mira hominis diligentia , atque adeò prudentia . O quàm deuincti estis Patri coelesti , qui talem patrem in terra dedit vobis . M. Faxit ille , vt hoc & cætera eius beneficia nunquam obliuiscamur . P. Bonum & pium est istud optatum : cura , vt habeas non modò in ore , sed in animo etiam magis . M. Quòd me tam fideliter mones , habeo tibi gratiam . P. Benè monendi officium debemus omnibus , sed maxime fratribus . M. Rectè iudicas . Sed visò , num frater domo tandem reuerterit . nam ad cessandum promptus est plus satis ,

COLLOQ. XXIX.

Res

Res ad bonam scripturam necessariae. Probus puer bene merendi occasionem non modo expectat, sed etiam querit. Charitas Christiana. Spiritus autor eius. Exemplum diligenter notandum.

MATVRINVS. PORCIVS.

S Erone scribis, an ineptis? P. Equidem scribo serio cur enim tempore abuterer? Tu verò cur istud rogas? M. Quia vidi aliquando, quum bene scriberes. P. Scribo interdum melius. M. Quis fit igitur, ut nunc iam scribas male? P. Desunt mihi bene scribendi adiumenta. M. Quae tandem? P. Bona charta, bonum atramentum, bona penna. Nam haec mea charta (ut vides) misere perfluit: atramentum est aquosum & subalbidum, penna mollis & male parata. M. Cur ista omnia mature non prouidisti? P. Pecunia mihi deerat, & nunc etiam deest. M. Incidisti in illud vulgare prouerbium: Cui deest pecunia, huic desunt omnia. P. Sic agitur mecum. M. Sed quando te speras accepturum? P. In mercatu proximo pater ad me missurus est, aut ipsemet venturus. M. Ego te interea iuuare volo. P. Siquidem id potes, magno beneficio me affeceris. M.

H 2

Accipe

116 COLLOQ. SCHOLAS.

Accipe hos sex asses mutuò ad chartam & cætera comparanda. P. Quàmverè dictum est illud: Amicus certus in re incerta cernitur, Sed quod te impellit, vt mihi vltro tam benignè facias? M. Charitas illa Dei, quæ (vt Paulus ait) effusa est in cordibus nostris. P. Mira est vis diuini Spiritus, qui eius auctor est charitatis. Sed mihi interim cogitandū, quomodo tibi referam gratiam. M. Parua res est: omitte istam cogitationem, ne te impediat, quominus in vtramuis aurem dormias: tantum redde mutuum, quum tibi commodum fuerit. P. Reddam (vt spero) propediem. M. Eamus ad precationem, ne notemur. P. Adde vnum, si placet. M. Quid est? P. Ne hodie incoenati mittamur cubitū. M. Ha, ha, he.

COLLOQ. XXX.

Docti adolescentis colloquium cum puero mediocriter prouecto. Admonitio ad præstandum mutuas operas. Precatio. Quid pueris agendum cum mane surrexerint. Deus agnoscendus est adiutor: Spes certa in Deo neminem frustratur. Philosophi Ethnici multa verbo diuino consentanea dixerunt.

VALENTINVS. STEPHANVS.

Quota hora surrexisti hodie? S. Paulo ante

ante quintam. V. Quis te expergefecit?
S. Nemo. V. An cæteri iam surrexerant?
S. Nondum. V. Non iuisti illos excitatum?
S. Non iui. V. Quamobrem? **S.** Nescio,
nisi quia non putabam illud ad me pertinere.
V. An non te illi excitant interdum?
S. Immò sapissimè. V. Debuisti igitur
similiter facere. **S.** Debui, fateor. V. Me-
mento igitur, vt posthac facias. **S.** Memi-
nero, Deo iuuante. V. Sed tu quid fecisti, ex
quo surrexisti è lecto? **S.** Primum flexis ge-
nibus precatus sum. V. factum benè, quid
postea? **S.** Deinde ornaui me, & curaui
corpus mediocriter, vt Christianum decet:
postremò ad quotidiana studia me retuli. V.
Si perges sic facere, ne dubites, quin Deus
tua iuuet studia. **S.** Ad huc me semper inuit,
quæ est eius benignitas, nec me (vt spero)
derelinquet. V. Rectè loqueris: nec ille spem
tuam frustrabitur. **S.** Anno superiore didi-
ci in Catone, Spem retine, spes vna hominem
nec morte relinquit. V. Quod retinueris, be-
nè fecisti. est enim egregia sententia, &
homine Christiano digna. **S.** Atqui auctor
eius libri non fuit Christianus. V. Non fuit,

118 COLLOQ. SCHOLAST.

certa res est. S. Vnde igitur sumsit tot pulchras sententias? V. Maxime ex philosophis ethnicis. Nam & ipsi diuino Spiritu illuminati, plurima dixerunt, quæ sunt verbo Dei consentanea, quod tu quoque videre aliquando poteris, si literarum studium prosequere. S. Ego prosequar (vt spero) dummodo ipse Deus det patri meo vitam longiorem. V. Precare diligenter & ex animo, vt illud contingat. S. Quotidie id precor sæpe. V. Det tibi Dominus Deus in omni opere bono perseverantiam. S. Quod mihi optas, idem tibi precor: & gratias ago, quod me tam fraterne monueris.

COLLOQ. XXXI.

Inuitatio ad lulum. Euentus ludi. Quicquid nobis accidit, est boni consulendum. Ditari aliquem Deo adiuvante. Spe lucri non est ludendum. Ethnicorum doctrina de fortuna. Admonitio careat odio, & inuidia. Solus DEVS est cordium seruator. Exemplum admonitionis mutue.

VBI sunt iuglandes tuæ? B. De quibus loqueris iuglandibus? D. Quas hodie ex præmio accepisti. B. Vbi sunt rogas? quasi verò tibi seruare debuerim. D. Non sic intelligo:

telligo: sed quæro, quid feceris. B. Edi in-
merenda. D. Edisti miser? cur potius non
seruabas ad ludendum? B. Edere malui,
quam perdere. D. Non poteras perdere, nisi
duodecim. B. Fateor. D. Quod si fors tulif-
set, potuisses ducentas aut fortasse plures lu-
crifacere. B. Dubius est (vt vulgo dicitur)
ludi euentus. D. Quid tum? vbiq[ue] parati
esse debemus in vtrunque partem, & boni
consultere, quicquid nobis euenerit. B. Istud
ego scio: sed non sum admodum ludendi
peritus in eo genere. D. Abi, nunquam rem
facies. B. Nemo rem facit, nisi Deo volen-
te: nec ego ditari ex ludo velim. D. Ergo
(vt video) quærendus mihi est collusor alius.
B. Nihil sanè impedio. Sed mane parumper.
D. Quid vis? B. Quid tu vocas? sortem, de
qua hic mihi mentionem fecisti? D. Ipsam
fortunam. B. Quid autem est fortuna? D.
Stultorum opinio. B. De fortuna quid opi-
nantur stulti? D. Nunc mihi non vacat de
hoc tibi respondere: sed vide annotationem
præceptoris in Catonem. B. In quem locum?
D. In illum versiculum.

Indulget fortuna malis, vt lædere possit.

H 4

B. Vt

B. Vt video, non ignoras, quid sit fortuna.
 D. Satis scio fortunam nihil esse. B. Cur
 ergo dixisti, Quod si fors tulisset? D. Exci-
 dit mihi sic loqui Ethnicorum more.
 Nam eorum libri (vt saepe docet praeceptor)
 pleni sunt eiusmodi impia doctrina. B. Ni-
 hil mirum: nempe illi veram Dei cogniti-
 onem non habuerunt. D. Sed audi mi Baltha-
 zar, si vis amplius disputare, quare tibi ali-
 os disputatores. nam mihi nunc ferò luden-
 dum est: volo tamen prius te vicissim admo-
 nere. B. O quam gratum mihi feceris. D.
 Nónne tu dixisti hæc verba, Dubius est lu-
 di euentus? B. Fateor me dixisse: sed præ-
 muniui. D. Quomodo istud intelligis? B.
 Addidi enim hæc tria verba, Vt vulgò dici-
 tur. D. O astutam vulpeculam. os occlusisti
 mihi. Sed hæc inter nos sine odio aut male-
 uolentia dicta sint. B. Novit Deus vtriusq;
 animum. D. Est enim ille solus cordium
 scrutator. Sed quid tu? vis hic solus otio
 torpescere? B. Cogito, quo lusu me exer-
 ceam. D. Quasi verò sit diutius cogitandum.
 Age, sequere me, dabo tibi mutuò iuglan-
 des. B. Amicè nunc loqueris: sed quando
 reddam?

reddam? D. Ad Calendas Græcas, si non
potes citius. B. O festiūum caput. eamus.

COLLOQ. XXXII.

*Iacobus scribendo occupatus ad repetitionem
frustra inuitatur, pridie enim ludere quam scribere ma-
luerat.*

HENRICVS. IACOBVS.

IACOBE. I. Quid vis? H. Repetamus v-
nā prælectionem. I. Non est mihi otium.
H. Quid habes negotij? I. Volo scribere. H.
Quid scribere paras? I. Dictata præceptoris.
H. Cur heri non scripsisti? I. Quo tempore
scripsissem? H. Quum luderetur. I. At ego
nolebam amittere ludendi occasionem. H.
Ah piger, nihil aliud quam lusiones medita-
ris. Nonne diebus Mercurij & Sabbati ter-
næ sunt horæ liberæ? I. Liberæ quidem sunt,
sed ad lufum destinatæ, deputatæ, attributæ,
assignatæ. H. Immo partim lufibus, aut a-
licui honestæ remissioni, partim studio lite-
rario sunt dicatæ. I. Fateor, duntaxat ijs, qui
H s volunt

122 COLLOQ. SCHOLAST.

volunt immori studijs. H. Non poteris heri
 sesquihoram detrahare de ludo tuo: aut sal-
 tem horam vnicam? I. Tu stude, quantum
 voles: ego verò ludam quandiu licebit. H.
 Per me quidem licebit: sed interim parum
 promouebis in literis. I. Nonne præptori
 satisfacio? H. Vtcunq; . I. Tu igitur, studio-
 se, vis esse præptore ipso seuerior? Omitte
 me tandem: age tuum negotium, ego me-
 um. H. Age, age, vt libet.

COLLOQ. XXIII.

*Hic probi adolescentis admonitio contemnitur
 ab improbo. Scientia res inestimabilis. Misericordia.
 Bona externa perdunt multos. Diuitie sunt Dei do-
 num, Virtutis & scientie professio. Mens bona.*

RODOLPHVS. CAROLVS.

QVando repetes ludum literarium? C.
 Nescio. R. Cur de hac re patrem non
 admones? C. Quid putas me curare? R.
 Parum admodum, vt credo. C. Profectò ve-
 rum dicis. R. Satis est signi, te non amare
 literas. C. Scio legere, scribere, Latine lo-
 qui, saltem mediocriter. quid opus est mihi
 tanta scientia? R. O miserum adolescen-
 tem. sic cine rem contemnis inestimabilem?
 C. Quid

C. Quid tu sic exclamas? unde tibi videor miser? R. Amice, nulla tibi a me orta est iniuria: quod enim tibi dixi, non est conuicium, ne tu in malam partem accipias: sed misereor tui, quia id contemnis, quod felicitatem parit. C. Lucrum, diuitiae, & voluptas, felicitatem pariunt. Immo ista, multis fuerunt exitio: tamen si diuitiae sunt donum Dei, nec nocent, nisi ijs, qui abutuntur: verum enimvero nulla est homini pretiosior possessio, quam virtus, & rerum honestarum cognitio. C. Vis igitur concionatori, vt video. R. Vtinam diuinas conciones audiisses diligenter. C. Hem, obtundis me. nunquid vis? R. Vt bonam mentem det tibi DEVS. C. Ea fortasse tibi est magis opus, quam mihi. Vale.

CO LLOQ. XX XIII.

Blasius de diligentia in literis admonitus, studijs liberalibus artem Mechanicam praefert, idq; patri per praeceptorem cupit indicari.

ANTONIVS. BLASIVS.

Miror ego, quid tibi velis. tu fere semper es otiosus, aut garrus, aut ineptus. B. Quid vis faciam? A. Vt studeas diligenter.

ter. B. Cur me istud mones? A. Pro meo in
 te amore, tuaq; utilitate. B. Frustra mones,
 A. quid ita? B. Quia non est mihi animus in
 literis. A. Quid ergo velles? B. Discere a-
 liquam artem aptam ingenio meo. A. Iam
 ne cogitasti, quænam ars tibi placeat potissi-
 mum? B. Iampridem. A. Cur ergo patrem
 non admones? B. Nunquam a usus sum, A.
 Cur non? B. Vereor, ne mihi irascatur. A.
 Roga præceptorem, vt illi dicat. B. Immo te
 oro mi Antoni. dic tu ipse præceptori meis
 verbis, nam verecundia me impedit. Faci-
 ne, quod rogo? A. Faciam certè, idq; liben-
 tissimè. Valde enim tædet me videre te adeò
 remissum. B. O quàm mihi gratum feceris.
 A. Sed præceptor te appellabit. B. Quid tui?
 Oblata occasio me audacem reddet ad men-
 tem meam liberè aperiendam. A. Rectè iu-
 dicas. B. Tu igitur fac promissi memineris:
 deinde renuncia mihi, quid ille tibi respon-
 derit. A. Alioqui essem tibi nuncius inuti-
 lis.

COLLOQ. XXXV.

*Euntes in scholam Latinè colloquuntur. Simile
 gaudet simili. Improborum mores probis odiosi.*

MICHA-

MICHAEL. FABIANVS.

S Alue Fabiane. F. Tu quoq; saluus sis,
 Michael. Quota est hora? M. Mox au-
 dies sonum semihoræ post quintam. F. Bene
 habet: maturè satis aderimus. M. Gaudeo
 me tibi occurrisse, at euntes Latine tantisper
 colloquamur. F. Ea sane est utilis & iucun-
 da exercitatio. M. Quoties incido in aliquè
 ex istis dissolutis nebulonibus, mallem rhe-
 darium offendisse. Non enim per eos mihi
 licet aliquid in via meditari, adeò mihi
 sunt eorum mores odiosi. F. Nihil mirum.
 nam ferè sunt eiusmodi, vt neq; loqui velint
 quidpiam boni, neq; audire sustineant. M.
 Quid cum illis agas, quibus nihil est curæ,
 nisi vt suas libidines expleant? F. Nihil aliud
 crepant, nisi suas cupidias, & meras com-
 potationes in secretis cauponulis. M. Etiam
 nos irrident plenis buccis, quòd Latine per
 vicos loquamur. Illud verò est omnium pes-
 simum, quòd nusquam se patiuntur admo-
 neri. F. Quia scilicet (vt ait Propheta) non
 est timor Dei ante oculos eorum. M. Si quid
 occæperis amicè commonere, statim audi-
 es, Tace concionator, obtundis me. Quòd
 si di-

126 COLLOQ. SCHOLAST.

xeris, Deferam te ad præceptorem, aut ad obseruatorem: Oh, ego istuc non curo, in-
quiunt: tu non audebis. Nam si me accusa-
res, non ferres impune. F. Immo verò te
continuò verberabunt, si locus erit semotus
ab arbitris. M. Profectò quum quidam eo-
rum me nuper offendisset in quodam recel-
su, impegit mihi in vtranq; malam duos in-
gentes colaphos: & aufugit continuò: F.
Quid tu, quæso, interea? M. Quid istud
quæris? tam illud subitum fuit, vt vix homi-
nem aspicere potuerim. F. Sed qui tam citò
& sensim ad scholam peruenimus? M. Sic
ferè confabulantibus vsu venire solet. F. A-
gè, ingrediamur sine murmure & strepitu,
ne studentes offendamus.

COLLOQ. XXXVI.

Vestis mutatio commoda.

PHILEMO. AMBROSIVS.

VNde adfers istam tuniculum? A. Do-
mo. P. Quid vis facere? A. Volo indu-
ere. P. Nunc non est mutandi tempus. A.
Quando igitur? P. Cras mane, quum sur-
ges è lecto. A. Bene mones: expectabo.

COL

Antonius & Daniel colloquuntur de matrimonio. Adolefcens doctus & bene moratus. Puella bene instituta. Exemplum prosperi coniugij.

ANTONIUS. DANIEL.

EVge, audiui sororem tuam nuplisse. D. Verum audisti. A. Quis est maritus eius. D. Quidam ciuis Basiliensis, honestis parentibus progenitus. A. Estne diues? D. Sic habetur: sed tamen pater meus hæc longè pluris facit: primùm, quòd ille sit bene moratus adolefcens: deinde, quòd non solum doctissimus, sed etiam bonarum literarum amantissimus: denique, quòd verus Deicultor, & Christianæ religionis summus obseruator. A. Mihi narras egregios adolefcantis titulos. O felicem sororem tuam, quæ Dei beneficio talem virum nacta est. D. Felicem sanè non abs te re dixeris: si quidem bonum illud perpetuò sic agnoscat, vt semper meminerit ex Dei bonitate profectum esse, ob idq; immortales agat eidem gratias. A. Credo id facturam. D. Ita spero quidem. sic enim à parentibus semper instituta est in doctrina Christiana. Sed me iam

iam aliò reuocant domestica negotia. Ergo vale mi Antoni. A. Tu quoq; bene vale, suauiſſime Daniel. D. Numquid vis? A. Vt verbis meis dicas salutem plurimam tuis omnibus, præcipuè patri matriq;, & ipsi nouæ nuptæ: meq; illi gratulari faustum illud coniugium. D. Ego verò id faciam, & quidem libentiſſimè.

COLLOQ. XXXVIII.

Henricus conferre querit de concione sacra: Gerardus recusat atq; offenditur. Exemplum in morum diſſimilitudine.

HENRICVS. GERARDVS.

Hodie te non vidi in concione: quid illud sibi vult? G. Quid sibi velit, nescio: ego tamen interfui. H. Narra mihi, quæ mandasti memoriæ. G. Non est tuum à me rationem exigere. H. Ego quidem non exigo: verum id rogo, vt memoriæ causa conferamus vnâ. G. Malim nunc solus recordari. Audies me (si voles) quum præceptor ante prandium nos interrogabit. H. Quid mali esset, si nunc inter nos ea de re cōferemus? G. Nihil mali esset, fateor: sed nunc mihi non libet. H. Tua igitur te libido regit,

regit. C. Omitte me : cur molestus es. H. Omitto sanè, sed audi vnum verbum. Non decet puerum esse tam morosum. G. Nec puerum decet esse tam molestum.

COLLOQ. XXXIX.

Admonitionem bonam puer bonus in bonam partem accipit : & gratias habet monitori

RICARDVS. LVCIVS.

Quid fecisti regula mea ? L. Reliqui in pergula superiore. R. Cur eam reliquisti ? L. Oblitus sum. R. Non rectè factū : sed tu sic ferè soles, si quid tibi fuerit commodatum. L. Piget me negligentia mea. R. Non satis est dolere, nisi mores mutare velis. L. Deum precabor, vt mihi mutare velit. R. Si sapias : alioqui nemo tibi posthac commodare volet. L. Habeo gratiam, quòd me tam amicè monueris. R. Inunc repetitum meam regulam : est enim ea mihi opus ad ducendas in charta lineas. L. Nunc eo. R. Refer ad me in cubiculum. L. Mox habebis.

COLLOQ. XL.

Admonitus monitionem vicissim monet. Spectus

I

spectus

130 COLLOQ. SCHOLAST.

ſpectus caueas, ne ſis miſer omnibus horis: Nam timidus & ſuſpectis aptiſſima mors eſt. In ſpecioſos.

EMERICVS. BARTHOLDVS.

CVR ſolus rides? **B.** Quid tua? **E.** Quia fortaffe rides me. **B.** Vnde tibi orta eſt iſta ſuſpicio? **E.** Quia malus es. **B.** Omnes quidem mali ſumus: at ego te peior non ſum. Nemo igitur ridet, niſi aliquem irrideat? **E.** Non ſic intelligo: ſed qui ſolus ridet (vt ſæpe audiui) aut ſtultus eſt, aut aliquid mali cogitat. **B.** Iſta ſententia cuius ſit, neſcio: ſed cuiuſcunq; ſit, non eſt perpetuo vera, tamen admonitionem tuam in bonam partem accipio: teq; moneo viciffim, vt caueas ſuſpicioſus eſſe. Nam timidus & ſuſpectis aptiſſima mors eſt. vt eſt in morali noſtro carmine. **E.** Memini: boni tamen conſulo admonitionem tuam.

COLLOQ. XLI.

Nathanael Macarium monet, ne ſit curioſus alienarum rerum percontator. Horat. Percontatorem ſuſcito, nam garrulus idem eſt: Nec retinent patula comiſſa fideliter aures. Exemplum in percontatores.

NATHANAEL. MACARIVS.

VNde venis? **M.** Domo. **N.** Quid agitur

LIBER SECVNDVS. 131

tur domi vestræ? M. Nihil tua refert. N. Fateor: sed familiares sic rogare ferè solemus, perinde quasi rogemus, Vt valeatis? Quomodo se vestræ res habent? M. De re aliena nimium percontari non decet. N. Taceo: sed videris mihi pro ætate nimis sapere. M. Nihil meum dico: id audiui sæpe. M. Ego quoq; non semel audiui. M. Cur ergo non vteris? N. Quia non semper in mentem venit. M. Immo quia tu es percontator: quæ res non sine causâ datur vitio. N. Habeo gratiam, quòd me adeò amicè moneas: posthac, adiuuante Deo, cauebo ineptus esse. M. Ita paulatim sapiēs.

COLLOQ. XLII.

Admonitio de ciuilitate morum.

HVLDERICVS. PETRONIVS.

H. Eus tu, præceptor adest. P. Quid tum?
H. Respice ad illum. P. Quamobrem?
H. Vt ei caput aperias, & venientem salutes.
P. Ita decet facere: sed aliud cogitabam.
H. Tace.

COLLOQ. XLIII.

Latinus sermo colloquijs exercetur. Colloquiorum materia. Otiosus sermo qui sit. Docilitas.

I 2 PON-

Vnderedis? M. Foris. P. Cur exieras?
 M. Redditum vrinam. P. Qualis est
 coeli facies? M. Nebulosa. P. An ^{regulat} ~~regulat~~ ^{regula} ~~regulat~~?
 M. Sic resoluitur gelu, vt niues omnino li-
 quecant. P. Etiamne pluit? M. Senti ali-
 quid supernè destillare. P. Fortasse in tran-
 situ, è stillicidio tecti. M. Immò è nubibus,
 scio: quòd si non credis, vife tu ipse. P. Qua-
 si ego tibi non credam in re tantilla. M. Cur
 igitur dubitare videbaris? P. Vt pluribus
 verbis tecum fabularer. M. Quorsum
 id pertinet? P. Ad Latinum sermonem ex-
 ercendum. M. Sed interim sæpe otiosa ver-
 ba dicimus, à quibus omnino abstinendum
 Christus præcipit. P. Tota erras via in
 præcepti intellectu. M. Cur istud di-
 cis? P. Quia non est otiosus sermo, qui ad
 aliquam institutionem refertur, præsertim
 vbi agitur de bonis & honestis rebus: qualia
 sunt Dei opera in rebus naturalibus. M. Vi-
 deris mihi rectè sentire: proinde facile tibi
 assentior. P. Sed hæc hæcenus. instat nobis
 aliud negotium. M. Age, desinamus.

COLLOQ. XLIII.

Exemplum

Exemplum obliuionis.

TIBVRTIVS. BONIFACIVS.

S Cintu, quota sit hora? B. Non certum scio: sed video instare cœnæ tempus. T. Me miserum. oblitus sum adire matrem, quæ iusserat. B. Curre, curre: opportune venies, vt cœnes domi. T. Rectè mones: eo rogatum veniam. Eccum hypodidescalum. T. Optimè adest.

COLLOQ. XLV.

Rolandus & Lambertus de scalpello recens empto colloquuntur. Res inuenta restituenda est Domino, si cognosci potest. Inuentori dandum aliquod præmium, Deus precandus & laudandus.

ROLANDVS. LAMBERTVS.

Q Vid ais de scalpello, quod emeram tibi nudiustertius? est ne satis bonum? L. Immò verò est optimum sed (me miserum.) parum absuit, quin perdiderim. R. Eho. quid ais? quomodo id accidit? L. Quum redirem foris, exciderat mihi inuico. R. Vnde exciderat? L. E theca mea, quam imprudenter apertam reliqueram. R. Quomodo recuperasti? L. Affixeram statim chartulam valuis ianuæ: post prandium

I 3

quidam

134 COLLOQ. SCHOLAST.

quidam puer sextæ classis mihi retulit. R. Vtinam omnes tam fideles essent, qui res amissas reperiunt. L. Profectò pauci sunt, qui restituant, si modò sit res alicuius pretij, R. Et tamen id verbo Dei nominatim præcipitur. L. Quidni? Est enim furti species, si quis rem alienam inuentam retineat, modò sciat, cui reddenda sit. R. At pleriq; putant se iure possidere, quidquid amissum inuenerint. L. Errant illi quidem grauissimè. R. Verùm (vt redeamus ad inceptum sermonem) quid dedisti puero, qui scalpellum tuum inuenerat? L. Dedi sextantem, & nuces aliquot iuglandes: laudaui præterea, & paucis admonui, idem semper esse faciendum. Rectè fecisti. sic enim libentiùs reddet aliis, si quid repererit. Sed quid si perdidisses? L. Aequo animo tulissem: & mihi emissem aliud. R. Itane æquo tulisses animo? L. Certè non sine aliqua molestia. R. Non igitur æquo animo: sed nolo te arctius urgere. L. Non sumus theologi. R. Quid ergo? L. Grammaticuli. R. Et quidem imperiti. L. Tanto diligentius Deum precari debemus, vt per Euangelium suum nos liberet

ret ab ignorantia tenebris, in quibus & versati sumus, & adhuc versamur. R. Id verò faciemus, si sanctis admonitionibus pareamus, quas audimus quotidie à præceptore, & sæpe à concionatoribus. L. Vide, quantum profuerit nobis scalpelli mei amissio. R. Ob eam rem tibi dupliciter gratulor, primum, quòd tibi rectè emerim: deinde quòd amissum recuperaueris. L. Habeo tibi gratiam mi Rolande. R. Quin Patri nostro celesti sit laus, & gratiarum actio. L. Amen.

COLLOQ. XLVI.

De pennis ad scribendum acuendis. Pennarum bonarum notæ.

MELCHIOR. CASPAR.

M IHI non videris nimis occupatus. C. Mediocriter. M. Quid si mihi ex-
 tuas duas aut tres pennas? C. Satis sit tibi,
 si vnam acuero in præsentia. Sùntne no-
 uæ? M. Nouæ quidem, sed paratæ vlg; dum
 acuantur. Iam enim leuigati, eandem re-
 scidi, detraxi plumulas. C. Ostende, "profe-
 ctò sunt optimæ, & ad scribendum aptissi-
 mæ. M. Vnde id nosti? C. Quia sunt caule
 I 4 amplo

*ex auctoritate
 marburi.*

*ad scribendum
 optimæ sunt
 vnde ab eis
 scriptum.*

foris n. felle.
amplo, firmo & nitido. Nam molles, & quæ
caulem breuiorem habent, parum sunt ad
scribendi vsum habiles. M. Gaudeo me vti-
liter emisse. C. Non abs re, sed quanti? M.
mei opus fuit
Pro his tribus dedi quadrantes duos. C. Sin-
gulas igitur binis emisti denariolis. M. Res
apparet. Est vile pretium pro rei bonitate. C.
De quo emisti? M. De quodam circumfora-
neo. C. Apud huius oppidi mercatores sin-
gulæ, et quidem minus bonæ, venduntur sex-
tantibus. M. Et tamen audent interdum di-
cere, pluris sibi constare Lugduni. C. Ea fe-
in fion
rè est mercatorum consuetudo. nihil enim
proficiunt, nisi admodum mentiantur, vt
ait Cicero. M. Sed agè, ne te diutiùs remo-
rer, agamus quod instat. C. Citò expediero:
aspice me diligenter, vt discas aliquando.
M. Aspicio intentis oculis: sed mihi opus ef-
fet spatio paulò longiore. C. Istud etgo fiet
in cubiculo, si quando me velis inuisere. M.
Quo tempore? C. Post scholæ missionem:
hoc est, hora nona matutina, vel quarta po-
meridiana. Nunc habes pennas duas, rectè
(ni fallor) in vsum tuum accommodatas.
Hanc tertiam in aliud tempus tibi inte-
gram

gram seruabis. M. Accipe tibi., si placet. C.
 Quin tibi serua: domo adferuntur mihi fa-
 tis multa. M. Ago tibi quantas possum grati-
 as. vale. C. Incolumem te conseruet Deus.
 Sed heus, ne parcas vnquam labori meo.
 M. Tu quoq; & me & rebus meis vicissim
 vttere, si quid opus fuerit. terum vale.

COLLOQ. XLVII.

*Breuis confabulatio sed doctrina plena. Vir bo-
 nus & prudens occasionem docendi capit è re minima.*

P V B L I V S . B O N I F A C I V S .

V Nde veniebas modò? B. E culina. P.
 Quid illuc iueras? B. Vt me caleface-
 rem. P. Tu, credo, libentiùs es in culina,
 quàm in schola: nòne? B. Nihil mirum: in
 schola non est ignis, sicut in culina. P. Abi,
 sapi. B. Vtinam tam saperem in diuinis re-
 bus, quàm in cura corporis. P. Fac sapias.
 B. Quomodo. P. Studio, cura, labore, dili-
 gentia. B. Non parco labori. B. Rectè facis:
 sed est tempus expectandum, cuius progres-
 su fiunt omnia. interea precan dus est Deus
 assiduè. B. Benè mones: vtinam ille studia
 nostra promoueat in gloriam sui nominis. P.
 Id faciet, si pergamus eum colere diligenter.

I s COL-

Cornelius à præceptore matrem inuisere prohibitus, ut æquo animo maueat è Petro persuadetur. Præceptores pueris melius consulunt, quam ipsi putant.

PETRVS. CORNELIVS.

Quid tecum cogitas Corneli? C. Libenter irem domum. P. Quid eò? C. Ut me in his diebus parumper recreare cum matre. P. Quid obstat, quò minus eas? C. Præceptor non vult permittere. P. Melius tibi consulit quàm ipse putas. C. Quomodo? P. Nam interea perderes multum temporis: & quum redisses, tibi doleret. Nonne verum dico? C. Profectò sic est. P. Mane igitur, si sapias. C. Parebo tuo consilio, quia mihi rectum videtur. P. Nollem sciens malum tibi consilium dare. Atque vtinam, quod suadeo, succedat tibi prosperè. C. Spero ita fore, Deo volente.

COLLOQ. XLIX.

Ab amico quidam mutuo assen impetrat. Obiter mentio fit de providentia Dei.

MARTIALIS. BLASIVS.

Quantum habes pecuniæ? B. Assen cum semisse. tu verò? M. Non tantum.
B. Quan-

LIBER SECVNDVS. 139

B. Quantum igitur? M. Vnicum assem. B. Vis mihi dare mutuò? M. Est mihi opus. B. In quem vsum? M. Ad emendam chartam. B. Hodie reddam tibi. M. Addendum fuit, Deo iuante. B. Sic docet præceptor, sed non possum assuescere. M. Fac, assuescas. B. Quomodo id fiet? M. Si sæpe cogites, nos à Deo sic pendere, vt nihil possimus sine eius auxilio. B. Bonum mihi das consilium. M. Quale mihi dare velim.. B. Sed (vt ad propositum redeamus) dabis mutuò istum assem? M. Miror te mutuò petere, qui plus habeas, quàm ego. B. Est quidam scholasticus hâc transiens, qui librum venalem ostentat. M. Quid tum? B. Cupiebam emere, quia vilius indicat, quàm noster bibliopola. M. Accipe: sed quaeso, vnde tam citò reddes? B. A cœna ibo domum, vt à matre petam. M. Quid si dare nollit? B. Nihil cunctabitur, quum librum ostendero.

COLLOQ. L.

Macarius & Eusebius conferunt annos suos.
Laudatur docti pædagogi diligentia: item boni patris prudentia, in liberorum instituendorum cura, Exemplum exercitationis in lingua à teneris annis.

MACA-

Cardinalis MACARIUS. EVSEBIUS.

QUOT annos habes? **E.** Tredecim, ut a matre accepi. tu verò? **M.** Equidem non tot habeo. **E.** Quod igitur? **M.** Deest vnus. **E.** Sunt ergo duodecim. **M.** In promptu est ratio. **E.** Sed frater tuus quotum agit annum? **M.** Quintum. **E.** Quid ais? iam Latine loquitur? **M.** Quid miraris? semper habemus domi pædagogum & doctum & diligentem: semper nos Latine loqui docet: nihil Germanicum effert, nisi aliquid declarandi causa: quinetiam Patrem non audemus, nisi Latine alloqui. **E.** Nunquam igitur Germanice loquimini? **M.** Solum cum matre, idq; certa quadam hora, quum illa nos ad se vocari iubet. **E.** Quid agitis cum familia? **M.** Cum familia rarus est nobis sermo, & quidem tantum in transitu, & tamen famuli ipsi nos Latine loquuntur. **E.** Quid ancillæ? **M.** Si quando usus postulat, ut eas alloquamur, utimur sermone vernaculo, ut solemus cum ipsa matre. **E.** O vos felices, qui tam diligenter docemini. **M.** Est Deo gratia, cuius dono patrem habemus, qui curet.

qui curet nos tam accurate erudiendos. E.
 Certè eius rei laus & honor vnico cœlesti Pa-
 tri debetur. M. Sed quid agimus, iam audio
 recitari catalogo. Ergò festinemus.

COLLOQ. LI.

*Seruatijs Ludouico agrotans suadet vt quiescat,
 Paret Ludouicus.*

SERVATIJS. LVDOVICVS.

Quid tristis es Ludouice? L. Aegreto. S.
 Quid morbi est? L. Nescio. S. Sed tamē,
 estne gravis morbus? L. Non admodum,
 gratia Deo. S. Quid nam tibi dolet? L. Ca-
 put. S. Quid? totūne caput? L. Non certè.
 S. Quæ pars igitur? L. Nescio nomen. S. est
 ne vertex? L. Non est. S. Quid ergo? vtrum
 sinciput, an occiput? L. Hæc pars anterior.
 S. Est ergo sinciput. L. Quid igitur faciam?
 S. Quiesce benè, mox sanus eris. Sic enim
 à matre accepi, nullum esse præsentius re-
 medium capitis doloribus, quam quietem.
 L. Atqui varij sunt morbi capitis. S. Et va-
 ria fortasse remedia, sed quid est facilius,
 quàm id tentare, quod dixi tibi? L. Experiri
 quidem nihil (Vt spero) nocebit: sed vbi
 quiescam? S. Domi vestræ in lecto. L. Mater
 non finet.

142 COLLOQ. SCHOLAST.

non sinet. S. Immò, si dixeris te agrotare. L. Atqui me putabit simulare. S. Fieri potest: sed quid dubitas periculum facere? L. Bonum consilium. S. Vtere, si vis. L. Faciam profectò. S. Enimvero, si sapias. L. Sed vnum restat. S. Quid est? L. Impetranda est à præceptore venia. S. Adj, & pete. L. Quid si nolit dare? S. Imo facillimè. L. Qui scis istud. S. Quia satis est credulus nobis, nisi qui aliquoties illum fefellerunt. S. Ito igitur fidenter. L. Nunc eo. S. Sed heus, prius meditare: quid sis dicturus: ne forte loquendo hæreas. L. Benè mones: non accedam imparatus.

COLLOQ. LII.

Paulus & Timotheus certant, uter melius pronunciet aliquid eorum, quæ in schola edidicerint, solomò iudex. Exemplum honesti studioforum certaminis.

PAVLVS. TIMOTHEVS. SOLOMÒ

I V D E X.

Optatus mihi ades, Timothee: quærebam, qui mecum certare vellet: sed omnes ad lusus certamen currunt. tu vero quid ais? T. Quid ego malim, quàm tecum de nostris

de nostris studijs pacificè contendere? P. Sed quod petis certandi argumentum? an de repetendis Ciceronis epistolis? T. Malo de Catone. P. Quamobrem? T. Quia restant mihi ediscendæ aliquot prælectiones de Cicerone. Scis enim, me ægrotasse ferè duas hebdomades. P. Memini. Vis igitur dicamus secundum librum moralium distichorum? T. Est longus nimis in hanc horam. P. Quid ita? T. Quia nobis aliquandiu ludendum est, vt corpus exerceamus ad valetudinem conseruandam. P. Dicamus ergo librum tertium, qui est breuissimus. T. Sed iudicem volo. P. Præsto est Solomon, qui me ob eam rem sequitur. T. Vis igitur, Salomon, audire nos? S. Quid dicturi estis? P. Tertium librum distichorum moralium. S. Nonne alternis dicetis? T. Scilicet suum vterque distichum. S. At pueri (ne erretis) nolo vos audire, tanquam iudex. P. Cur non? S. Ne fortè mea sententia alteruter amicorum offendatur. T. In quo igitur nobis eris adiutor? S. Notabo in chartula diligenter vtriusque lapsus: deinde referetis ad præceptorem. T. Quid tum fiet? S. Ille

144 COLLOQ. SCHOLAST.

S. ille vtri videbitur, victoriam & præmium adiudicabit. P. Eris igitur nobis tantum testis.
 S. Sic intelligo. T. Optima fanè videtur mihi ratio. P. Mihi quoque valde probatur. Sed vnum restat. T. Quid est? S. Vultisne præter lapsos manifestos, hæitationes etiam notare?
 T. Sic volunt præceptoris leges super hac re.
 S. Date mihi librum in manum, vt certius obseruare possim. P. Tene meum. T. Incipiam ne. P. æquum est, quia tu à me prouocatus es.
 T. Audi (quæso) Solomon, sed diligenter.
 S. Tu verò caue dicas negligenter.

*T. Hoc quicunq; cupis carmen cognoscere lector,
 Hæc præcepta feres, quæ sint gratissima vita.*

*P. Instrue præceptis animum, nec discere cesses,
 Nam sine doctrina vita est quasi mortis imago.*

*T. Commoda multa feres: sin autem spreueris illud,
 Non me scriptorem, sed te neglexeris ipse,*

P. Quum rectè viuas, ne cures verba malorum.

*Arbitrij nostri, &c. Sic pergunt ab finem vsq; libri
 tertij.*

COLLOQ. LIIII.

*Petrus & Matthæus de reditu à vindemia deq;
 uinis allatis colloquuntur.*

PETRVS. MATTHÆVS.

G Ratulor tibi reditum Matthæe, quando redisti

redisti rure? M. Heri post meridiem.

P. Quid mater? M. Quemadmodum illa me

secum duxerat, ita reduxit. P. Nonne ve-

nit in equo? M. Et quidem solutario. P.

Tu verò? M. Quid rogas? eram illi à pedi-

bus. P. Non tibi fuit molestus labor itineris?

M. Nulla mihi fuit via difficilis: adeo erat

iucunda in urbem reditio, quid quæris? no-

luissem eques venire. P. Quantum distat

hinc villa vestra? M. Quatuor miliaribus,

isq; non admodum longis. P. Sed iam satis

de reditu, nunc aliud agamus. Fuistine

memor promissi tui? num redisti vacuus?

M. Attuli vuarum quantum potui. P. Quan-

tum igitur? M. Qualillum. P. Hui, quasil-

lum. tibi igitur vni? M. Imò nobis duobus.

P. Quid duobus tantillum? M. Non poterā

ferre amplius, pro viribus corpusculi mei:

quòd si robustus essem, asini onus asportaf-

sem. mater enim facile permittebat. P.

Quam vellem adfuisse. M. Ego & mater te

plurimum desiderauimus. Sed esto animo

bono: ea reliquit famulum ruri, qui am-

plissima corbe onustus veniet: tum illa tibi

dabit affatim. P. ahæ, nunc optata loque-

K ris,

146 COLLOQ. SCHOLAST.

ris, mi Matthæ. M. Eamus domum ad nos, videbis quasillum nostrum adhuc (vt spero) integrum. P. O lepidum caput. nam & cupiebam ire salutatum matrem tuam mihi carissimam. M. Profectò illi gratissimum feceris. P. Eamus igitur.

COLLOQ. LIIII.

Dives ex occasione pauperi opem pollicetur. Deus hominum opera nos nec opinantes inuat. Deus afficit animos ad bene agendum. Deus hominum affectus gubernat. Exemplum insigne caritatis erga pauperes.

ANTONIVS. BERNARDVS.

Quid hîc solus cogitas? B. Meam deploro miseriam. A. Quæ nam te afficit miseria? B. Heu (me miserum) ecce, mutauimus classem: nec est mihi pecunia, vnde libros emam. A. An non tibi dat pater? B. Dat quidem interdum, sed parcè nimis. A. Est igitur auarus. B. Non sequitur. A. Quid igitur impedit, quò minus tibi pecuniam suppeditet? B. Paupertas: præterea quum peto, miratur tot nobis opus esse libris. A. Nihil mirum, præsertim ^{cum} ~~quum~~ sit pauper: sed interim esto animo bono, nec te afflictes, quaeso. Dabo operam, vt te inuet pater

ter meus, libenter enim largitur pauperibus:
 præsertim ijs, quos nouit bonarum literarũ
 studiosos esse. B. O me felicem, si tua opera
 me Deus adiuuerit. A. Iuuabit, spero: sed
 tu interim precare illum diligenter, vt mei
 patris animum erga te affectum reddat. B.
 Rectè mones, Nam (vt sæpe audiui è sacris
 concionibus) solus est Deus, qui hominum
 corda gubernat ac dirigit. A. Ita res habet.
 B. Vale mi Antoni, qui mihi animum red-
 didisti. A. Tu quoq; Bernarde vale. Sed dic
 mihi, quæso, quantum nummorum tibi o-
 pus est? B. Si duos haberem decusses, abun-
 de mihi esset in præsentia. A. Tace: cras (vt
 spero) diuinum auxilium senties.

COLLOQ. LV.

De frigoris acerbitate & hypocausti incommodo.

PHILIPPVS. VVERNERVS.

QUò nunc is? Vu. In hypocaustum. P.
 Quid eò? Vu. Hòccine rogandum est?
 non frigus sentis? P. Quotusquisq; nunc
 non sentiat, quum adeo sit acerbum? sed
 ego malim me in culina calefacere. Vu. At-
 qui præceptor vetuit. B. Non ignoro, sed

K 2

rogabo

148 COLLOQ. SCHOLAST.

rogabo veniam. Vu. Cur non vis in hypocauſto caleſieri? P. Vapores clibani tentant mihi caput, quod alioqui infirmum ſatis habeo: vnde ſit, vt facile ex capite laborem. Vu. Ego quoq; ſic aliquando fui: ſed paulatim aſſueſceci me ad ferenda hypocauſti incommoda. P. Et ego (vt ſpero) me aſſuefaciam: verum præſtat id fieri horis pomeridianis, vbi tantus ille æſtus deferbuerit. V. Sed nunc tempus non eſt hîc philoſophandi diutius, iam mihi dentes frigore crepitant.

COLLOQ. LVI.

Attingitur differentia inter hortum & hortos. Rerum nomina tenere non ſatis eſt, niſi res ipſas cognoſcamus.

SEBASTIANVS. THEOBALDVS.

QUæ ſunt arbores in horto veſtro? T. Hortum habemus ſuburbanum, in quo ſunt olera, quibus veſcimur quotidie: præterea ſunt in fundo noſtro horti varijs arboribus conſiti. S. In horto quæ ſunt olera? T. De hoc mater melius reſpondere poſſet. Nam illic sæpe verſatur, aut ferendi cauſa, aut ſarriendi, aut aliquid colligendi. S. Sed tamen dic mihi aliquot olerum nomina. T. Parum

T. Parum prodesset nomina tibi recensere, nisi res ipsas videres. quin eamus in rem presentem. S. Potes ire, quando libet. T. Possum quidem, matre permittente. S. Fac, amabo, permittat, sed ea lege, vt me tibi comitem assumas. T. Id facillimè fiet: tantùm hic me expecta: mox rediero. S. Quid si ea domi non est? T. Tamen huc tibi renuntiabo. S. Benè vertat Deus.

COLLOQ. LVII.

Amicus amico pecuniam vtrò offert. Beneficium voluntarium. Humana beneficia diligentius quàm diuina expendimus. Exemplum liberalitatis rarissimum.

PAVLVS. CAROLVS.

Hodie pecuniam à patre accepi: si tibi fortè est opus. C. Nihil nunc opus est mihi: sed tamen gratiam habeo maximam, quòd tua liberalitate vtrò mihi offers beneficium. quotus enim quisque id faciat? P. Credo esse paucissimos: tu me tamen non semel beneficijs prouocasti. C. Adeò parua illa fuerunt, vt non sint commemoratione digna. P. Non est paruum beneficium, quod ab optima voluntate profectum sit. C. Vtinam Dei erga nos beneficia tam expendere-

K 3 mus,

150 COLLOQ. SCHOLAST.
mus, quàm solemus hominum. P. Faxit ille, ut
in ea cogitatione nos exerceamus & sapius
& diligentius. C. Illud profectò necesse est,
si volumus eius benignitatem sapius expe-
riri.

COLLOQ. LVIII.

Fabianus Bonifacio vult dictata describere. Bonifacius permittere non audet, ne à præceptore arguatur. Nec fallendum nec mentiendum est. Præstat puerum timidiores esse, quàm audaciorem.

FABIANVS. BONIFACIVS.

Quid agis? B. Scribo. F. Quid scribis?
B. Describo dictata præceptoris. F.
Quanam? B. Hesternæ. F. Quid? non ade-
ras? B. Immo aderam: sed non poteram ma-
gistrum dictantem assequi. F. Quæ res te im-
pediebat? B. Quod satis commodè non se-
derem. F. Veneras ergo serius. B. Istud est.
F. Cedo commentarium tuum, egomet tibi
scribam. B. Quid faciam lucri? F. Ego citi-
us quàm tu descripsero: post ludemus vnâ,
ut concessit præceptor. Da (inquam) libel-
lum tuum. B. Libenter id quidem facerem,
sed non audeo. F. Quid times? B. Edictum
præceptoris. F. Quod mihi edictum narras?

B. Ne

B. Nescis eum vetuisse, ne quis sine permis-
 su eius alteri scribat? F. Id ego probè memi-
 ni: sed vnde hoc sciet? B. Rogas? quum e-
 mendandi caussa, scripturæ rationem exigit
 tum captus ero. Nouit enim manum meam:
 præterea neq; fallendum est, neq; mentien-
 dum. F. Verbo Dei vtrunque vetamur. B.
 Quid ergo responderem præceptori, quum
 ille negaret me ista scripsisse? F. Non eò res
 euadet. spero. B. Nolo tua spe tantum subi-
 re periculum. F. Vah. nimium timidus es:
 nunquam rem facies. B. At tu forsitan au-
 dacior. F. Tu igitur scribe, quantum voles:
 ego ad ludendum me confero. B. Abi quæ-
 so: iam vnā paginam descripsissem, nisi
 me interpellasses. F. At interim aliquid pro-
 ficimus, dum Latine fabulamur.

COLLOQ. LIX.

*De accepta pecunia, & mutuo facile data. A-
 micus verus. Exemplum animi ad bene merendum prom-
 ptissimi.*

BERTHOLDVS. PROTASIVS.

V Enitne pater ad mercatum hodie-
 num? P. Hodie manè conuenit me,
 quum adhuc è lecto surgerem. B. Nihil

K 4 ab eo

152 COLLOQ. SCHOLAST.

ab eo petisti? P. Immo pecuniam. B. Et numerauit? P. In præsentia. B. Quantum obfecro? P. Viginti asses. B. Papæ asses viginti? quid sit, vt audeat tibi tantum pecunie committere? P. Quia nouit me dispensatorem frugi. Siquidem semper illi reddo rationem vsq; ad teruncium. B. Sed ægre fortasse imperast. P. Immo facillimè, atq; adeo cum gratia. B. O mitem parentem. P. Certè mitissimum. B. Sed (vt ad rem) quid facies ista pecunia? P. Emam libros, & alia mihi necessaria. B. Potesne mihi aliquid mutuò dare? P. Possum, si modo eges. B. Nisi egerem, non peterem. P. Quantum vis à me accipere? B. Quinq; asses. P. Accipe. B. O verè amicum animum. P. Amicus verus non est, nisi qui amicum iuuat in tempore: si tamen habet, vnde iuuat. B. Amicus certus (vt est in prouerbio) in re incerta cernitur. P. Quando reddes mutuum? B. Vbi primum pater in hanc urbem venerit. P. Quando venturum speras? B. In mercatu proximo, nempe ad octauum diem Septembris.

COLLOQ. LX.

*Pædagogus ad exercendam suorum discipulorum
memoriam,*

memoriam, à quodam eorum exercitationis matutine rationem exigit. Narrat puer ordine & distinctè singula, idq; memoriter, & audientibus condiscipulis. Exemplum ad pueros in simplici oratione exercendos: vt puro sermone paulatim assuescant.

PAEDAGOGVS. PVER.

Hodie manè quota hora expergefactus es? Puer. Ante lucem; quota hora, nescio. Pæ. Quis te expergefecit? Pu. Venit excitator hebdomadarius cum laterna sua, pulsauit acriter ostium cubiculi; quidam aperuit; excitator accendit nostram lucernam, elata voce inclamauit; experrecti sunt omnes? Pæ. Narra mihi ordine, quid egeris ex illo tempore vsq; ad finitum ientaculum. Vos pueri, auribus atq; animis diligenter attendite; vt discatis hunc vestrum condiscipulum imitari. Puer. Experrectus surrexi è lecto, indui tunicam cum thorace, sedi in scabello, accepi femoralia & tibialia, vtraq; indui, calceos calceauī, femoralia ligulis astrinxi thoraci, tibialia periscelide ligauī supra crura, cingulo me præcinxī, caput diligenter pexui, aptauī capiti pileolum, togam indui; deinde egressus cubiculum-

biculum, descendi infra, vrinam in area reddidi ad parietem : accepi frigidam è situla, manus & faciem laui, os & dentes collui : deterfi mantili manus & faciem. Interea signum ad precationem datur minore tintinnabulo : in aulam priuatam conueniunt, precamur vnà ; accipimus ordine ientaculum à famulo culinario : ientamus in triclino sedentes & quieti, sine murmure, siue strepitu. quos audiui ineptè garrientes, aut verba loquentes otiosa, aut etiam lasciuientes vidi, amicè admonui : qui non paruerunt admonitioni, detuli ad obseruatorem, vt eos notaret. *Pa.* Nemone vobis præerat, dum ientaretis ? *Pu.* Immo hypodidascalus. *P.* Quid agebat interea ? *Pu.* Ille Per mediam aulam ambulabat, tenens librum in manibus, & identidem monens obseruatorem, vt notaret ineptè garrientes. *Pa.* Nullum ne igitur verbum tunc licet emitte-
 re ? *Pu.* Immo licet : verum ij demum notari solent, qui diu & multis verbis ineptè & sine vlllo fructu confabulantur. Cæterum licet omnibus iucundos inter se tractare sermones de bonis & honestis rebus ; dum tamen id

men id modestè fiat, citra clamorem & contentionem. *Pæ.* Haftenus satisfacisti mihi : cætera narrabis à prandio, nisi aliquod negotium interuenerit. Eamus nunc in aulam ad prandium, ne magistro in mora simus. *Pu.* Audiui modò signum dari. *Pæda.* Opportunè datum.

COLLOQ. LXI.

Prosequitur puer narrationem ante prandium inceptam.

PAEDAGOGVS. PVER.

VB I finiuisti narrationem ante prandium? *Pu.* Quum vellem finem imponere de ientaculo, tu me interpellasti præceptor. *Pæ.* Perge igitur narrare ordine reliqua. *Pu.* Dum ientandi finem facimus, datur publicum signum posterius. Sumit quisq; libros, imus in aulam communem, recitantur de more catalogi singularium classium; qui adsunt, ad nomen respondet, ego quoq; respondeo. absentes notantur in catalogis ab ipsis nomenclatoribus. Finita catalogorum recitatione, ludimagister pulpitem ascendit, vt precetur, iubet nos attentos esse: tumque publicè precatur; vbi precatus est, Re-

cipite

cipite (inquit) vos in suum quisq; auditori-
 um. Conueniunt omnes, ego item venio
 cum meis condiscipulis, Sedeo in loco meo:
 præceptor ingreditur, inquit de absenti-
 bus, deinde sedet in cathedra sua, & iubet
 pronuntiari auctoris scriptum. Pronuntia-
 mus terni clara voce, vt solemus quotidie.
 Tum iubet, vt reddamus interpretationem:
 aliquot ex rudioribus legunt singuli: nos alij
 reddimus terni, idq; memoriter: præter eum,
 qui verba ipsa auctoris præit nobis ordine.
 Tandem præceptor exigit Germanicam ver-
 borum significationem: doctiores, quibus
 nominatim præcipit, respondent: ego quoq;
 iussus ab eo respondeo. laudat ille, qui bene
 responderint, de quorum numero ego (quod
 sine iactantia dictum sit) vnus eram. Postea
 iubet singulas orationis partes ordine tracta-
 ri ad rationem grammaticam. Postremo pa-
 lam præscribit, quid sit à prandio reddend-
 um: audita hora octaua, precationem im-
 perat: qua finita, monet, vt officium sedu-
 lò faciamus. tandem nos missos facit. Eo
 spectante, eximus ordine, & sine strepitu,
 lætiq; discedimus. Satisne tibi feci, præce-
 ptor?

ptor ? Pæ. Immo cumulatissimè. Pu. Placetne tibi, vt sub coenæ tempus idem faciam de reliquis huius diei actionibus ? Pæ. Nihil opus erit. nam de ijs, quæ horis pomeridianis aguntur, aliàs te audiui satis.

COLLOQ. LXII.

Pædagogus puerum in diuinis rebus per otium instituit : Diuinorum beneficiorum commemoratio. Christi mors, salus est omnium credentium. Laudatur pueri studium ac diligentia.

PAEDAGOGVS. PVER.

A Des Carole. Pu. Adsum, præceptor.
 Pæ. Quid agunt duo condiscipuli tui ?
 P. Adhuc docentur à subdoctore. Pæ. Tu verò iam ne pronunciaſti contextum prælectionis in crastinum manè ? Pu. Pronuntiaui.
 Pæ. Satisne rectè ? P. Satis, gratia Deo. P.
 Quis te audiuit ? Pu. Ludimagister. Pæ.
 Benè habet : sed est, quod monere te velim.
 Pu. Ego istud audire percupio. Pæ. Sæpè numero cogitandum tibi est, quantum debeas bonorum omnium largitori Deo, qui & ingenium & memoriam tam felicem tibi dederit. Pu. Quid illi non debeam, qui mihi dedit omnia ? Pæ. Dic aliquot eius beneficia

cia præcipua, quemadmodum docui te alia
 quando. *P.* Dedit mihi coelestis ille pater
 corpus, animam, vitam, mentem bonam, pa-
 rentes bonos, locupletes, nobiles, bene erga
 me affectos; & qui non modò suppeditant
 mihi copiose omnia ab hac vitam necessa-
 ria, sed etiam (quod est longè maximum)
 me bonis literis bonisq; moribus tam dili-
 genter instituendum curant, vt nihil sit
 præterea requirendum. *Pæ.* Verè omnia ista
 dixisti: sed vnum prætermisisti, quod est
 singulare Dei beneficium, Scin tu quid sit?
Pu. Sine me paulisper cogitare. *Pæ.* Otiose
 cogita. *Pu.* Nunc ego reminiscor: sed pro
 magnitudine rei, nescio quibus verbis id
 possim exprimere. *Pæ.* Dic tamen, quo pote-
 ris modo. *Pu.* Cogito etiam atq; etiam. *Pæ.*
 Dic tandem. *Pu.* Innumerabilia sunt Dei
 optimi maximi erga me beneficia, in corpo-
 re, in animo, in externis rebus; sed nullum
 maius nec dici nec cogitari potest, quàm
 quòd Filium suum vnicum gratis mihi de-
 derit, qui me miserrimum peccatorem, &
 sub Satanæ tyrannide captiuum, ac morti
 aternæ destinatum, redemit, idq; morte sua
 omnium

omnium crudelissima, & maxime ignominiosa. Pæ. Satis aptè dixisti, & totidem ferè verbis, quot aliàs te docueram. Sed nunquid Deus tibi vni hoc tantum beneficium præstitit? Pu. Minimè verò Pæ. Quibus præterea? Pu. Omnibus quotquot Euangelio fideliter ac verè crediderint. Pæ. Agè, profer locum ex Iohannis Euangelio in eam sententiam. Puer. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret; vt omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, vt condemnet mundum; sed vt seruetur mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnatur: qui verò non credit, iam condemnatus est, quia non credidit in nomen vnigeniti Filij Dei. Hæc est autem. Pæ. Hactenus satis; sed cuius sunt verba ista? Pu. Ipsius Christi, de se ipso loquentis. Pæ. Quem alloquitur? Pu. Nicodemum, qui ad eum noctu venerat. Pæ. Faxit ipse Christus, vnicus Seruator noster, vt magis ac magis in ipsius cognitione proficias. P. Faciet, spero. Pæ. Perge igitur, vt cœpisti, alacriter. quod bene vertat Deus in gloriam

160 COLLOQ. SCHOLAST
in gloriam sui nominis. Pæ. Ita precor. Pæ.
Eamus coenatum.

COLLOQ. LXIII.

*Faceta observatoris confabulatio cum puero vere
candido, & simplicis ingenij.*

OBSERVATOR. PVER.

TVnūquam studes: quando eris doctus?
P. Id fiet progressu temporis, Deo iu-
uante. Ob. Rectè dicis; sed interim laboran-
dum tibi est. Pu. Atqui ego non sum arator.
Ob. etiam rides? quasi labore, idem sit quod
arare. P. Scio non idem esse. O. Cur ergo sic
respondisti? nonne istud ridere est? P. Et ri-
dere non est malum, quum sit naturale omni-
bus hominibus. P. Pergin tu nugas dicere? P.
Quod dixi, verum est, & verum dicere non
est nugari. cur me immeritò reprehendis? O.
Iure te arguo. P. Quo iure? O. Quia non
ignoras ridere pro irridere vsitatum esse, &
tamen sic accepisti, quasi de risu sim loquutus
P. Si defendo causam meam, quid mali facio?
O. Pergis igitur esse pertinax? profectò seriò
notaberis. P. Ne quæso, mihi irascaris? mi
Martine. O. Non irascor, sed officium meum
facio. P. Sed audi quæso. O. Quid andiam?
tuas nugas?

tuas nugas? P. Audi, inquam: nihil menti-
 ar. O. Dic breuiter: est mihi alibi negotium.
 P. In primis quum tu me admonuisti, non
 eram otiosus. O. Quid ergo? Si nihil facie-
 bas, nonne otiosus eras? P. Non eram, pa-
 ce tua dixerim. O. Qui potest istud fieri? P.
 Dicam tibi: etsi rute melius hoc intelligis,
 quam ego. Nihil faciebam, vt apparebat:
 sed tamen cogitabam aliquid boni. O. De-
 clara istud mihi. P. Quum tu facis versus,
 saepe meditaris diu, quasi sis otiosus: quam-
 uis nunquam sis minus otiosus. O. Pro ista
 aetate nimis acutus es. Etiam si tibi (vt ais)
 otiosus non eras: tamen qui te viderent, pos-
 sent aliter iudicare. P. At solus eram. O. Ve-
 rum: sed poterant aliqui interuenire. Deniq;
 non fateris culpam? P. Si qua fuit culpa, in
 eo fuit, quod primo aspectu videbar tibi esse
 in otio, quum reuera non essem. Ob. In eo
 nihil requiro. sed de irrisione quid respon-
 des? P. Certe nihil dixi irridendi animo. O.
 Quo igitur? P. Iocabar, crede mihi. O.
 Quorsum? P. Vt paucis verbis fabulando,
 aliquid ex te addiscerem. O. Non is sum, à
 quo multa doceri queas. P. Immo tecum
 L tandem

multum boni sæpe didici. O. Quid tandem vis concludere? P. Vt mihi ignoscas: quando (vt vides) malo animo nihil peccaui, quod equidem sciam. O. Agè, ignosco: quia videris mihi candidus, & apertus: neq; adhuc vidi te mendacem esse. P. Ago tibi gratias, Martine suauissime.

COLLOQ. LXIII.

Duo studiorum socij ægerrimè diuelluntur. Exemplum veræ amicitie.

DAVID. IONATHAN.

ERgone abis in patriam? I. Cogor abire, nempe accersitus à patre. D. Nunquam ne es reuersurus? I. Non spero. D. Quando profecturus es? I. Crastino die, vt opinor. D. Siccine igitur me relinquis? I. Ita necesse est. D. O me miserum. Vbi & quando amicum talem reperiam? talem studiorum meorum socium? I. Ne doleas: esto animo bono: meliorem dabit tibi Deus. D. Ille quidem potest, scio: at ego vix sperare possum. I. Noli obsecro, te affligere tantopere. Nec enim hac separatione corporum, interitura est amicitia nostra: quin potius accrescet magis: & absentes corpore, præsentis animis

mis erimus. Quid epistolæ, quas vltro citroq; dabimus? quantam vim speras habituras esse? Quid quod mutuo illo desiderio amor ipse nolter fiet iucundior? D. Verisimilia sunt, quæ dicis, omnia: sed interim non lenitur dolor meus. I. Ah, reprime lacrymas. D. Non queo præ dolore. I. Siccine agis? An putas me minori dolore tangi? sed quid agas? diuinæ voluntati parendum est. Nunc ipse te collige, obsecro, ac potius ad hilariter coenandum te para: Pluribus à cœna colloquemur. D. Quàm triste diuortiu.

COLLOQ. LXV.

Doctrina pueris maximè necessaria, de fugienda videlicet prauorum consuetudine & maximè impostorum. Exemplum amici fidi in dando consilio.

MELCHIOR. VALERIUS.

Non meministi præceptorem iam sæpe monere nos de fugiendis prauis sodalibus? V. Ego verò probè memini. M. Tamè alicubi satis negligenter vteris eius monitis. V. In quo videor tibi ea negligere? M. Dicam tibi, si modò attentè audias. V. Dic obsecro: audiam attentissimè. M. Nunquam uis cauere tibi ab illo impostore? V. Cur ca-

ueam? M. Ne illius contagione deprauaris. Nosti enim eum esse pessimum. V. Atqui non sponte sequor: ad me accurrit vndiq; M. Nimirum, quia nouit te habere, quod des. & dare libenter ac sæpe. V. Quid igitur mihi faciendum suades? M. Dic semel, & serio, & quasi animo irato, Quid vis amice? cur me ubiq; sequeris? omnes clamitant, te esse pessimum, & ideo sodales tui esse nolunt. Proinde omitte me posthac, quæso: ne tua causa virgis palàm cædar. V. Quid si velit aliquid contra respondere? M. Abrumpe illi sermonem, teq; recipe celeriter. V. Ago tibi gratias, quod me tam fideliter muneris.

COLLOQ. LXVI.

Modus in studijs proficiendi.

GOTHARDVS. HILARIVS.

Visne permanere in ista ignorantia? H. Auertat Deus. G. Quid igitur facies? H. Da mihi super hoc re consilium, quæso. G. In

G. In primis Deum sapissime & ex animo
 precare: deinde semper attentus esto: hoc
 est diligenter audito, quicquid docetur, si-
 ue præceptor loquatur, siue aliquid reddant
 condiscipuli tui: postremò charitatem dili-
 genter cole. H. Quibus modis? G. Nemi-
 nem neq; lædito, neq; offendito: nemini in-
 uideto, neminem odio habeto: sed contrà,
 omnes dilige tanquam fratres, ac benè o-
 mnibus, quoad poteris, facito. H. Quid il-
 la mihi conferent ad studiorum profectum?
 G. Plurimum. H. Quomodo? G. Sic enim
 Deus tibi illuminabit ingenium: memoriam
 ac cœteras animi potes augebit: deniq; stu-
 dia tua ita promouebit, vt maiores in ea re
 progressus indies facias. H. Consilium mihi
 sanè das optimum. vtinam in Dei ipsius glo-
 riam vtî perpetuò valeam, tibiq; aliquando
 referre gratiam. G. Non opto, vt mihi ali-
 quid gratiæ eo more referas, nisi vt Deum
 sæpenumero laudes, studiaq; honesta sem-
 per prosequaris, atq; ita ad diuinarum lite-
 rarum cognitionem tandem peruenias.

COLLOQ. LXVII.

Interrogatiuncula de morbo. Deus est medicor-
 um princeps.

L 5 CALI

QUID egisti per hos quindecim dies?
M. Ministraui matri: quæ grauit er
ægrotabat. C. Ain tu? M. Sic est profecto?
C. Quo laborabat morbo? M. Febre tertiana.
C. An conualuit? M. Paulatim conualefcit,
gratia Deo. C. Quis ille? M. Ipse Deus. C.
De hoc nihil dubito; sed cuius opera? M.
Domini Defiderij. C. Is habetur maximi
nominis in medicinæ professione. M. Id
quotidie probant egregiæ curationes eius. C.
Quibus remedijs utebatur in curanda matre
tua? M. Medicamentis. C. Satis istud intel
ligo, etiam te tacente. sed dic planè, quæ
fuerunt ista medicamenta? M. Sine me ali
quantisper recordari. C. Sino: dic tandè, quæ
reminisceris. M. Duo tantùm nomina mihi
occurrunt, clysteres & potiones. C. Quid
ista conferunt. M. Eho inepte, ita rogas,
quasi ego medicinæ operam dederim. Ita
que si cupis amplius scire, quære tute ipse
ab ijs potius, qui ista profitentur, hoc est, à
medicis & pharmacopolis. C. Ne mihi suc
censeas,

censeas, oro. M. Cur tu es adeò curiosus?
 C. Vt addiscam semper aliquid. M. At vide
 interim, ne voceris *Percunctator*. C. Audi
 tamen item pauca. M. Loquere. C. Quan-
 diu ægrotauit mater? M. Ferè duas hebdo-
 mades. C. Interea vbi erat pater? M. Profe-
 ctus erat *Francosurtum* ad mercatum. C. Sed
 tu, qua hora redisti in *gymnasium*? M. Ho-
 die manè. C. Dedistine excusationem præce-
 ptori? M. Dedi. C. Quid tibi respondit?
 M. Factum bene, inquit. Tu vero vbi fue-
 ras? C. Hesterno die rus iueram cum patruo.
 M. Age, videamus, quid simus reddituri
 hora secunda, nam ego quodammodo nunc
 nouus sum discipulus.

COLLOQ. LXVIII.

Meio, meijs. meiere, minxi, miſtum.

GRATIANVS, THOMAS.

VIs venire *miſtum*? T. Satis otioſè
 minxi. G. Eamus vnà, quæſo, vt pa-
 rum fabulemur. T. Tace inepte, niſi vis ac-
 cuſari: non eſt fabulandi tempus. Nõnne
 debuisti *meiere*, antequam ientaretur? G.

L 4 Debui:

Debui: sed oblitus sum. T. Ito igitur solus, cum bona venia præceptoris: nec sis posthac tam obliuiosus. G. Parebo tibi, & meminero.

COLLOQ. LXIX.

Non solum nobis nati sumus, sed alius alium sollicitè curare debet in tempore. Exemplum tempestivæ admonitionis.

MAXIMILIANVS. GABRIEL.

Quid cogitas Gabriel? caue tibi, obsecro. G. Quid mihi cauebo. M. Ne in morbum incidas. G. Quia ex causa. M. Ex nimia lusus intemperantia. G. Vnde apparet periculum? M. Quia totus æstuas, totus sudore mades. G. Rectè & in tempore admones: profectò non sentiebam. M. Desiste, si me audis. G. Audio verò libenter, ac tibi morem gero. quis enim respuat tam fidele consilium? M. Deterge faciem sudariolo, & indue te celeriter: ne subitum frigus contrahas. G. Habeo tibi gratiam. nam ferè morbis sum obnoxius. M. Quid est causæ? G. Infirmitas meæ valetudinis. vides enim, quàm imbecillo sim corpore. M. Tanto magis debes tibi cauere. G. Istud probè noui: & parens vterq; me monet sapissime, sed quid agas?

agas? natura proni sumus in nostram perniciem. M. Omi Gabriel, non est voluptati seruiendum, sed temperantia valetudini consulendum. G. Est in promptu carmen Catonis in eam sententiam. M. Teneo, sed de his alias, iam satis indutus es: non est, quod hinc morere diutius. G. Vale Maximiliane, monitor amicissime. M. Vin tu, vt domum te deducam? G. Nihil opus est deductione: ego bellè me habeo, Dei beneficio. M. Mi Gabriel cura, vt valeas.

COLLOQ. LXX.

Omnia victoria nisi ad Dei gloriam referatur, mera est vanitas. Victoria modesti adolescentes rectè vtuntur: stulti contrà faciunt. Curiositas. A pueris tria potissimum curanda. Sine Deo nihil fit boni. Spiritus diuinus in nobis operatur. Omne bonum à Deo esse confitendum est. Deus author fidei, idem & perseverantiae. Spes bona. Adolescentium ingenuorum consensio in bonum.

ROBERTVS. BERTRAMVS.

Valde miror, cur hodie mane non adfueris. B. Quid miraris tantopere? Nihil hinc est noui: multi absunt quotidie, imò fere horis singulis. R. Atqui victoria tibi erat in manibus. B. Quid ego curo? eiusmo-

L s di vi-

di victoria (vt bene dicebat quidam) nihil aliud est, quàm breuis gloria. R. Sed interim modesti adolescentes hinc ad studia magis incenduntur, nec tamen inani gloria tumescunt: sed ad honorem Dei referunt, quicquid inde laudis accesserit. B. Istud certe raro contingit. Plures enim sunt, qui victorijs abutantur ad priuatam gloriam, quàm qui diuini honoris rationem habeant. R. Verisimile dicis. B. Immo verissimum. R. Sed velim mihi dicas cur abfueris. B. Scripsi ad patrem literas. R. Cuius nomine? B. Matris. R. Dictauitne tibi ipsa. B. Quid scripsissem nisi dictasset? R. Quid continebant literæ? B. Longum esset tibi narrare. B. Saltem dic earum argumentum. B. Varium & multiplex. & quid tua, quæso, scire refert? R. Nihil. B. Cur ergo tam auidè quæris? R. Animi causa, vt ferè curiosi sumus noui aliquid audiendi. B. Nihil aliud, quàm garris: omitte me. R. Ausculta paucis. B. Agè, ausculto, loquere, quid velis. R. Scire cupio, vbi sit pater tuus. B. Quasi verò nescias, R. Vnde scirem? B. Quum tibi sit notissimus, & quum simus vicini,

non

non putassem te ignorare. R. Dic tandem,
 quæso. B. Est Noribergæ. R. Quando est
 profectus? B. Abhinc dies quatuor. R. Quid
 illic agit? B. Negotiatur. R. Quando reditu-
 rus est. B. Finito mercatu. R. Ad quod tem-
 pus finietur? B. Roga mercatores: non est
 meum curare talia. R. Quid igitur curas?
 B. Vt Deum timeam, parentibus obediam,
 bonas artes cum pietate discam. R. Næ tu
 magnificè loqueris: sed dic mihi seriò, po-
 tēsne res tantas efficere? B. Egone istud mi-
 hi assumo? quin potius fateor, ne incipere
 quidem penes me esse. R. Quid ergo de te fi-
 et? B. Deus ipse Spiritu suo in me operabitur.
 R. Optimè sentis: nihil ex te præterea requi-
 rebam. B. Est Deo gratia, cui acceptum refe-
 ro, quicquid inest in me boni. R. Istud re-
 ctè, & laudo equidem: ne tibi videar nihil
 aliud, quàm garrire. B. Quum illud dice-
 rem, iocabar sanè. R. Ego sic accepi. sed tu
 (vt cœpisti) perge discere & sapere. B. Qui
 mihi dedit fidem, idem (vt spero) perseve-
 rantiam dabit. R. Benè speras: & ego idem
 spero tecum. Itaq; pergamus viuere inter
 nos coniunctissimè, vt adhuc fecimus. B.
 Per

172 COLLOQ. SCHOLAST.

Per me quidem non stabit, nisi ope diuina
prorsus ero destitutus. R. Auertat ipse Deus
sed audin tu horologium? B. Vt in ipso tem-
pore sermonem finiuimus.

COLLOQ. LXXII.

Duo pueri de vsu chartarum pueriliter disputant.

REINOLDVS. MATTHIAS.

Vnde venies? M. Foris. R. Quid prodie-
ras? M. Vt emerem chartam. R. Emisti
ne? M. Emi. R. Quantum emisti? M. Sca-
pum. R. Quanti? M. Quinq; quadrantibus,
R. Cuius fortunæ? M. Minoris. R. Ostende. M.
Vide, num bona sit. R. Bona est profectò, in
quem vsu emisti? M. Ineptè quæris. quis
est chartarum vsus, nisi ad scribendum? R.
Immò alius. M. Quis, cedo? R. Ad merces
inuoluendas. M. Intelligebam de charta
scolastica, non de emporetica. non enim
sum mercator. R. Vtimur etiam charta ad
figendam recentem scripturam. M. Satis
scio, sed charta illa est bibula. R. Et tamen
charta est. M. Esto. R. Ergo multiplex est
chartæ vsus, etiam in schola. M. Cogor fate-
ri. R.

ri R. Etiam dicam tibi alium vsum, & quidem in schola frequentissimum. M. Quem? R. Non ausim dicere sine præfatione honoris. M. Quid opus est inter nos honorẽ præfari? non enim verba foetent. R. Dicam igitur, quando ita vis. M. Dic liberè, R. Ad tergendas nates in latrina. M. Illuc non feruntur chartæ puræ, sed iam scriptæ, eaq; inutilles. R. Quid tum? chartæ sunt tamen. M. At ego de charta pura & noua loquebar. R. Sed interim victus es. M. Sit ita sanè: non me poenitet disputatiunculae huius nostræ. R. Sed iam à lusu disceditur. M. Et nos ergo loco cedamus.

COLLOQ. LXXII.

Hugo & Blasius experiuntur atramenti sui mixturam. Mediocritas. Experientia. Ex duobus corruptis aliquid boni componitur.

HUGO. BLASIUS.

HAbesne bonum atramentum? B. Cur istud rogas? H. Vt mihi des aliquantulum. B. Ehò, non habes? H. Immò: sed eo non possum scribere. B. Quid obstat? H. Quia nimis spissum est. B. Nescis diluere? H. Non est mihi aqua, B. Dilue vino. H. multò minus

tò minus. B. Quid si aceto dilueres? H. Inde charta perflueret. B. Quì scis? H. Audiui de quodam magistro, qui me docebat scribere. B. Ego vero aliud audiui magis mirum. H. Narra mihi, fodes. Quid mihi dabis? H. Bonam aciculam. B. Audi igitur, quod ego didici ex quodam pædagogo meo. Atramentum, quod aceto liquefactum est, ægre eluitur. H. Fieri potest: sed interim da mihi parum in vsum præsentem. B. Tene atramentarium tuum bene apertum: ego infundam tibi. H. Ecce, infunde. Vah. quàm liquidum est. B. Fortasse, quia non est gummi fatis. H. Sed quam decolor. B. Vtere, si vis, quale quale est: non enim habeo melius. H. Quid igitur faciam? B. Hem inepte, non potes penna tua bene miscere? H. Miscui fatis: quid possem præterea? B. Infunde rursus in cornu meum. H. Admoue propius: estne satis. B. Comprime penna linteolum. H. Ita compressi, vt ferè sit aridum. quid erit tandem? B. Atramentum bonum, aut certè mediocre. H. Bona est mediocritatis regula, vt ex præceptore didicimus. Sed numquid

nūmq̃uid ex duabus malis rebus confici potest aliquid boni? B. Vbi miscuero, & tibi rursus infudero, videbis experimentum. H. Ardeo istud videndi desiderio. B. Porrige nunc atramentarium tuum. H. Ecce, infunde. Ohe, iam satis est, quæ istac est profusio: plus mihi dedisti, quàm tibi retinueris. B. Comisce iterum etiam atq; etiam. H. Nunquam posset coquus sua iura & condimenta melius confundere. B. Iam tandem facito periculum. H. Dicta mihi aliquam sententiam, vt interim discam aliquid. B. Experientia, (vt vulgo dicitur) est rerum magistra. Habes? H. Dicto citius B. Videlicet iam pridem tenebas. H. Quis illud ignoraret, quod est adeò vulgare? B. Nunc videamus. H. Res apparebit melius, vbi scriptura bene desiccata fuerit. B. Quid vis expectare? iam sicca est plus satis. H. Oh, vide quàm nigra sit. B. Dixine verè? H. Aliquando periculum feceras scilicet. B. Constat igitur, experientiam esse rerum magistrā. H. Quin etiam hinc experimur, ex rerum commistione bonum fieri temperamentū. B. Iam incipis altius philosophari. Itaque discedo.

discedo. H. O longum sermonem de
nihilō. B. Nihil me pānitēt: alioqui
inerti otio torpebamus.

COLLOQVIO

ORVM SCHOLASTICORVM
LIBER TERTIVS CVI INSUNT MA-
gistri colloquia cum discipulis. proinde hac
pueris ita legenda erunt, ut ex duo-
bus legentibus unus discipulum,
alter præceptorem
agat.

COLLOQ. I.

Duo aut tres ex domesticis discipulis præceptor-
rem mane salutatum veniunt, ut sciat an omnes surrexe-
rint. Admonitio præceptoris. Exemplum diligentia ob-
servatu dignum.

DISCIPVLVS. PRÆCEPTOR.

ALVE præceptor. P. Salus per
Iesum Christum. An surrexerunt
omnes? D. Omnes, præter par-
vulos.